

รม. ฝ่ายนายทหาพหงส์วดีซึ่งเข้มแข็งต้องชายทั้งนั้น, เห็นได้ทักยก
 ออกโจมตีโอบตงไปเป็นทัพกระหนาบจนได้ค่าย, ทหานก็ดาได้ตระดม-
 บอนคาพันทหานพระยาจักรมตายเป็นอันมาก, พระยาจักรแดทหานทง
 ปวงได้ยทกถาพเขาพระนคร. ครั้นได้ค่ายพระยาจักรแล้ว, ดมเด็ค
 พระเจ้าหงส์วดีก็แตกกลบยงค่ายหลวง. ทหานมาทได้ตั้งชาวพระนคร
 ไปประมาณสี่พันทมิได้ตั้งประมาณส่วนหนึ่ง. ดมเด็คพระเจ้าหงส์วดี
 ครัดไปถูกรวนชน, แต่งเครื่องมัจฉะม่งดำดูรามานไหวบพระราษทาน.
 ทมิได้ตั้งชนไหวบพระราษทานได้ถูกรวน, ไททหานซึ่งรบพระราษทาน
 บนรายนนราตนาถมอตงมา, ครบสามวันให้พันโทส. ฝ่ายดมเด็ค
 พระมหาจักรพิตรราชราชเจ้าครัดแก่มุขมนตรีว่า, ทหานหงส์วดียง
 กลดถวกรวเรงหญ, ทงตั้งเบียงอาหารกยงไมขัดสน, จำเราจรรกตำน
 ไวศคการเดชน, คอยทพเมองพระพิณโลก, ซึ่งจระตงมากระหนาบชน
 ด้วย. แลจระตงเขาบ้นให้ยดางค่ายทาสยคความคิให้ออนถง, จังจระคย
 คคการยัยรายนเมอพายทงเห็นจระได้โดยง่าย, มุขมนตรีทงทดยกเห็น
 ด้วย. จังเรบับนารายนตั้งทวตงดำเพชชณอชนไปทางบ้านบอม, แต่ง
 ทพกบองกนตงม่งฟากชนไปถงชนคนปากค. ทหานรบมตงกองรบย
 คอยทคหญ, ก็เอาราวไปกรวยทูนแก่มเด็คพระเจ้าหงส์วดีว่า, ชาว
 พระนครชนอดำเพชชมา, มีแม่ทพกบองกนตงม่งฟาก, เห็นทจระ
 บนทกบ้นให้ชนมตางคย. ทูนยงมชาคค, ชาวพระนครยงบนนารายน
 ตั้งทวไป, กระตุนคถงในค่ายได้ทพตมเด็คพระเจ้าหงส์วดี,
 ดมเด็คพระเจ้าหงส์วดีให้เอากะตุนมมามตงตงพต, แลให้เอคไปถง
 ค่ายหลวงจะทงทกเจทขยสามวัน. ดมเด็คพระเจ้าหงส์วดี, ดมเด็ค

ช้างพระที่นั่งกระโจมทอง, ขกพลกองหลวงออกจากค่าย, ข้ามโพดำต้น
 มาตามทุ่งพะเนียด, ตัดเข่นช้างหย่นวัดสามพิหาร, ครวดีให้พระมหา
 อุปราชาคือนพเจ้าหักพระนคร. จึงพระยารามให้เอาบันนารายนึ่งหาร
 ลงได้ลำเพาไม้รักแม่นาง, ขนไปยิงค่ายส้มเด็ดพระเจ้าหงส์ดำดัด, ขึ้น
 กับท้ายลำเพาจมลง, กระสุนปืนชนไปถูกกึ่งพระมหาโพธิ์ใหญ่ประมาณสาม
 กำเล็ดขาดตกลงใกล้ช้างพระที่นั่งส้มเด็ดพระเจ้าหงส์ดำดัดประมาณสามวา.
 ขณะนั้นชาวบ่อมหาไชย, กิ่งบนไทยระดมมาตองพลหงส์ดำดัดตายมาก,
 จะปล้นเอาพระนครก็ไม่ได้. ส้มเด็ดพระเจ้าหงส์ดำดัดก็เลยยกทัพกลับยัง
 พลับพลา. ฝ่ายส้มเด็ดพระมหาธรรมราชาแจ้งข่าวชนไปว่า, กองทัพส้ม-
 เด็ดพระเจ้าหงส์ดำดัดมาคิดพระนครกรุงศรีอยุธยา, ก็เกณฑ์ทัพเมืองพระ
 พิณโลก, เมืองสุวรรณโลก, เมืองสุโขทัย, เมืองพิษณุ, เมืองพิศ, เป็น
 คนห้าหมื่นมาถล่มเมืองชัยนาทบุรี, คงค่ายมั่นสองฝั่งปาก, แต่งกอง
 ร้อยลงมาตีถึงแขวงถึงชัยบุรี, พอพบถึงนครจำนงค์มอญคุมทัพด้วย
 พันไปลาดหาตบะยัง, กองดอดแนมชาวเมืองพระพิณโลกเห็นรำนมมวก
 กว่ากองหนึ่ง, พวกรามันเข้ามาได้สกัดจับได้สองคนคุมตัวลงมาถวาย.
 ส้มเด็ดพระเจ้าหงส์ดำดัดตรัสถาม, นวมมอญนายกองหนวดให้กร
 กราบทูลว่า, ส้มเด็ดพระมหาธรรมราชาเจ้ากรุงเมืองพิณโลก, แจ้ง
 ขึ้นไปว่าทัพกรุงหงส์ดำดัดมาคิดพระนครกรุงศรีอยุธยา, จึงยกพลเมืองพระ
 พิณโลก, เมืองสุวรรณโลก, เมืองสุโขทัย, เมืองพิษณุ, เมืองพิศ,
 เป็นคนห้าหมื่นมาช่วยตีกระหนาบ, บัดนี้มาตั้งห้วยชัยนาทบุรี, แต่งให้
 พันโคมจตุรงค์, พันยงใจหามคุมชาวเจ้าคนร้อยหนึ่งมาตีทัพ. ส้มเด็ด
 พระเจ้าหงส์ดำดัดแจ้งคณนแนมพระโศกเดชะครวดีว่า, ข้ายต้องคนนโตโกน

ดั่งเดี่ย. ปลดปล่อยไปให้ขุนพระมหารัชมราชธิดาว่า, ซึ่งจะลงมาเป็น
 ทักษะหนามนเรศวรน้อย. ถ้าลงมาใหม่ในใจจะลงไปหา. ดั่งจคราน
 รับสั่งสมเด็จพระเจ้าหงสาวดี, ก็เอาควนายนบนิยควนาคงหนวดไป
 โทณดั่งเดี่ย, ก็ลงไปปล่อยถึงแควงดังขบรี. นายนบนิยคกงชน
 ไปถึงชนบท, ให้ขุนนางนำเผากราบทูลเนอความ, ซึ่งสมเด็จพระเจ้า
 หงสาวดีสั่งมานให้ชาวทกประการ สมเด็จพระมหารัชมราชธิดาว่า,
 เองเขาไปถึงสมเด็จพระเจ้าหงสาวดีนเห็นพรตประมาณเท่าใด, นายนบ
 นิยควนาคงหนวดกราบทูลว่า, ข้าพเจ้าได้เที่ยวเห็นแต่วงศ์ภัยดวง
 นน, พอเต็มทุ่งพุทธ. สมเด็จพระมหารัชมราชธิดาว่า, งามชมนครว่า, ซึ่ง
 สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีตรัสลงมาทางนเห็นจะจริงหรือ, มุขมนตรทงปวง
 กราบทูลว่า, สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีนตาของคน, ได้ยินแต่ดั่งกันว่า,
 ตรัสได้เป็นจริง. สมเด็จพระมหารัชมราชธิดาว่า, อันการสงคราม
 จะพึงเขาเป็นจริงนนิยคน, เกตอกเกรงเรากระหนาบ แดหากดำทบ
 ได้จะเลิกทไปโดยทางมา, จะจำแต่งทพตไปคงรอไว้ดูที. แล้วตรัสให้
 ทักษะชาดวรคโลก, พระยาสุโขทัย, ล่องทพคนล่องหมนยกลงไป
 เมืองอินทบุรี. ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าหงสาวดี, ตรัสให้สั่งมหาอุปราชให้
 ค่ายทงหนคราเลียบ, จะได้คิดการบปรเมือง. รุ่งวันพรุ่งนี้ของครเดอน
 สัณฐานคำเพลาเจ้าศรี, พระมหาอุปราชก็ยกพลทพานไปด้วยเจ้า
 พระยาทพคน, ๗ นายทพนายกองคือเป็นสามมาก, ขอลดเอามีได้,
 พระมหาอุปราชโอรส, ได้ด้นายทงไปยืนตรงทพนายทงกนประมาณ
 สามเส้น, ให้ประกาศแก่นายทพนายกองว่า, มิได้ค่ายเพลาจะตัดดั่ง
 เดี่ย. นายทพนายกองถนัด, ก็ด้นพททพนายทงกนแน่นกัน

เข้าไปพันค้ายหูกเข้าไค. เจ้าพระยามหาเสนาฯ นายทพนายกองไพร่พดแตก,
 ก็ตกลงคลองน้ำข้ามไปฟากวัดมเหยงคณ์, ทบวยเจ็บตมตายในน้ำมาก.
 พระมหาอุปราชาก็ยกทัพกลับไปค่าย, จึงได้ตั้งไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าหงสาวดี
 อดิศรานุซึ่งมีชัยได้ค่ายให้ช่วยทุกประการ. ขณะนั้นไพร่พดในกองทัพ
 ขาดเสบียง, แดงกองทัพออกไล่หาคนไค, ทไคบางซ้อขายเกวียนเป็นทนาน
 ตะเพอง, ท้าวพระยาพระหัตถวงหัวเมืองเอนความกราบทูล, ดมได้
 พระเจ้าหงสาวดีตรัสปรึกษาคณะความคิดท้าวพระยา. นายทพนายกองทงปวง
 ว่า ดเสบียงอาหารซ้อขาดสิ้นหยู่แล้ว, แดวกจวนเทศ์กาลฟ้าฝนจะทำการมิ
 ได้, จำจะคิดเลิกทัพกลับไป, แดทว่าจะไปโดยทางไคดี, ท้าวพระยาขุนมนตรี
 ปรึกษากันทูลว่า, ถ้าได้ตั้งไปทางเมืองกำแพงเพชร, ออกด่านแม่ตะ
 เมาเต้า, กองทัพฝ่ายเหนือก็ดงมนรบหยู่เนเมืองชยนาท, เกิดอกราชการ
 คิดพันเข้าไค, ไพร่พดจะขาดสิ้นโดยดเสบียงอาหารเห็นจะเสียทวงท. แม้น
 ได้ตั้งไปทางกาญจนบุรีแรกมาเห็นจะดีดวก. ดมได้ตั้งพระเจ้าหงสาวดี
 ตรัสว่า, ซึ่งจะกลับไปทางกาญจนบุรีนั้นเห็นจะขาดสิ้นอีก, ด้วยเหตุว่า
 กองทัพเรายกเหยียบเมืองมา, ดเสบียงอาหารขบเย็นสิ้นหยู่แล้ว, ประ
 การหนึ่งไคตั้งไปตั้งพระมหาธรรมราชาเจ้าให้ดงมา, ถ้ามาถึงมาเราจะชนไปไค,
 แดพระมหาธรรมราชามาถึงมานน, คิรายจะดงมนรบ, แดเมื่อนดเสบียง
 อกรวดงมาไคมาก, เห็นดมคเนเราหยู่แล้ว, ทำไมกับทัพพระมหาธม-
 ราชานน, เพศเดียวก็จะแตก, จะได้ดเสบียงอาหารพอไพร่พดเราไม่
 ขาดสิ้น. ท้าวพระยานายทพนายกองกับงอมทูลว่า, ซึ่งพระราชดำทริกร
 นนทาทดุดมไค. ดมได้ตั้งพระเจ้าหงสาวดีตรัสว่า, ซึ่งเราจะดำทพิไป
 กรงน, จะดงททงหนาทงทง, ด้วยเหตุว่าทัพพระมหาธรรมราชามาถึง

หุ้ยชยนาทบุร, เห็นจรรูถพระมหาจักรพต, ดมเด็คพระมหาจักรพตชย
พระทยว, ทพพระราชบุครเขยมาตถักกระหนามหุ้ยแฉว, ตวรายจะแฉงทพ
ตามค้อนพตเราเปนม่นคง. เราจะคิดเอารยชานะทงหนาทงหลงให้ได
ครัดแฉวใหม่พระราชกำหนดให้ทพพระยาพดิม, พระยาตะเคิง, ทพพระยา
ดะเริง, ทพพระยาของอ, ทพพระยาจิตตองนาทพ, ทพดะดามหม่น,
เปนมคนหาตบหม่น, ให้พระเจ้าแปรเปนมแม่งองยกลงไป, ถ้าพบทพพระ
มทามมราชางรบแ่งโตคาบมโต, ให้ตจแฉกแฉในเพดาดเดียว. ถ้า
ดองราชวไปจะเอาตจระนายทพนายกองด้อยแทนชเดียว. แต่ให้ทพพระ
มทอปราชารงทาย, ถ้ามทพพระนครด้อยชยาตามมา, ให้มทพดอ
ทพชมหมจบเขาควนายทพนายกองให้ไดเปนมคนหนง ดองคน. ถ้า
ทาไดคองจะเอาคองมทอปราชาเปนมโตถงถนชวค, แต่ให้นายทพ
นายกองจตแฉงให้พรอม, อีกถ้ามวจะเลกทพจากพระนครด้อยชยา.

นายพระมหาจักรพตราชาราชเจ้าแฉงว, ดมเด็คพระมหาชมราช
ยกลงทพมอพระพดิมโลก, เมืองดอรรคโลก, เมืองดอชย, เมือง
พิชน, เมืองพจค, คนหาหม่นมาตงหุ้ยชยนาทบุร, ทพหนวดม
คองมอชยนาทบุร, ดมเด็คพระเจ้าหุ้ยชยทพพระทยนถ, ถครัดแกมชมนคร
จกาดมเด็คพระเจ้าทงดอชย, ทพดมเด็คพระมหาชมราชกมพหน
จระไมหุ้ยชย, ตวรายจะเลกไป ถวไปทงเพนมคเพเราจะไดกระทพหน
ทงชยาเทมกมค, เกตอกระทงไปทงดอพรน, ทายจนาบร, จระดอชย
เคมไมเคมก, พระดุนทงดอชยทงทงนถ, อนดมเด็คพระเจ้าทงดอชย
ปรกอมดอชยทงดอชย, คชกาดงปอชยทง, ทจกคคคคค
มคทากคคคค, เห็นไมไปทงดอพรน ทายจนาบร, คจนเคตจจาเปนม

คืนทางมา, ส้มเบียงอาหารยับเยินสิ้นแล้ว. เห็นจะเดินทางเหน็ดเหนื่อยดี
 เอาส้มเบียงอาหารในกองทัพส้มเค็ดพระมหาสมณราชานนอก. ส้มเค็ดพระ
 เจ้าหยู่หัวไม่เห็นด้วย, จึงตรัดว่าถาดงนน, พระสุนทรสงครามดีเป็น
 เจ้าเมืองสุพรรณบุรี, จักเจนน้าทางให้คุมทัพหาพน, ถอบออกไปเพลา
 คำรุ่งน, ให้ตั้งชุมสัดถาคอยโจมตีทัพพระเจ้าหงสาวดีให้ได้เป็นบำเหน็ด
 มื่อมา, ถามไต่สัดถาคณมาจะเอาตัวเป็นโทษ. พระสุนทรสงครามก็
 โดยพระราชบิณฑาถวายทานบิณฑา. ส้มเค็ดพระเจ้าหยู่หัวจึงตรัดว่า, ถา
 พระเจ้าหงสาวดีเลิกทัพไปทางเหนือตุ้ค่าพระสุนทรสงครามถ่าน, ผู้ใด
 จะไปตาม. จึงพระเจ้าถุกเทอพระราเมศวร, พระมหินทราธิราชกราบทูน
 ว่า, ข้าพเจ้าทั้งสองขอตามคัทัพพระเจ้าหงสาวดีให้เป็นบำเหน็ดมื่อ.
 ส้มเค็ดพระเจ้าหยู่หัวกับนชาตาม.

ครั้นพระอนาชาจเค็ดนดีแรมเถาคา, เพลาต้องยามถึงกำหนด, พระ
 เจ้าแปร, แดพระยาพิลิม, พระยาดะเค็ง, พระยาดะเรียง, พระยาของอู,
 พระยาคิตตองก็เลิกทัพเดินเป็นกองหน้าทัพหลวง. ส้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดี
 ก็เดินเป็นอันดับ, แดทัพพระมหาอุปราชาก็เดินกองหลัง. พระมหาอุปราช
 แต่งมา 500 ให้หยู่ทวยค้อยเหตุ, ถาเห็นทัพตามมาประมาณพนหนึ่ง,
 ให้มาไปบอกมาทหนึ่ง. ถาพลประมาณสองพน, ให้มาไปบอกสองมา, ถา
 พลประมาณสามพนสี่พนหาพน, ก็ให้มาไปบอกสามมาสี่มาหามาหา
 เป็นกำหนด

มื่อทัพพหนามาเดินข้ามคดของบางแก้ว, ไปตามท้องทุ่งดั้นแม่น้ำใหญ่
 เทอทัพหลวงมาจะได้อาถัษา. ครั้นเพลารุ่งเช้าขอพระนครสุโขทัย
 ส้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดีเลิกไป, มุขมนตรีกราบทูลจากกราบทูนส้มเค็ดพระ

พุทธเจ้าหยั่งเห็นว่า ทพพระเจ้าหงส์ดำดึกไปทางเมืองสุพรรณ, กาญจน-
บุรี, ไปทางแนวแม่น้ำไทย. ส้มเค็ดพระเจ้าหยั่งหัว, ก็ตรัดให้ส้มเค็ด
พระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์, คุ่มทพหมื่นหนึ่งยกตาม. จงพระราเมศวร
พระมหินทราธิราชปรึกษากันว่า, ซึ่งทพดำไปในวันหนึ่งสองวัน, เห็นจะ
ระวางน้กจะคิดเอาของทพรวเราเป็นล้ามาก, อันจะรบจ้โจมเขาคณนเห็น
จะเอาไชยชำนะยาก, จะคอยล่กติดตามไปวันหนึ่งสองวันให้ประมาทงก่อน
ประการหนึ่งจะได้จวนกระทบทพล่เค็ดพระมหาธมราชาพระอ้าวระวงเป็นล่อง
ฝ่าย, เราจึงจะเข้าโจมตเห็นจะได้ไชยชำนะโดยง่าย, ครนปรึกษากันแล้ว
ก็ยกล่กติดตามไปแต่ห่าง ๆ ทางประมาณก้งวัน. ฝ่ายทพกองหน้าไปถึงเมือง
อินทบุรี, เห็นค่ายไทยสองค่าย, ก็กลับมามาแจ้งกับนายทพนายกอง. พระ
ยาพลัม, พระยาตะเคิง, พระยาดีเรียง, พระยาตองอ, พระยาจิตตองค้ใจ
ต่างคนต่างทอชราชพลายกันล่บปะทนค่อนพดเขาค่าย, พระเจ้าแปร
ชงช้างมณคิร, ก็นพระกอดไปยืนไห้ทหานเขาค่าย. เหล่าทหาน
หงส์ดำดึกไห้โตนบันแกวงหอกดาบดาแข็งกันกรูเขาคอนขวากหนามบัน
บ้วยหักค่ายเป็นโกลาหล. ทหานในค่ายก็วางบันไห้บ่นอยออกค้องพระยา
มอณพม่าล่กคายเป็นอันมาก, กยงท่นนเองกนหนกเขามา, เยอค่ายแตก
ค่ายจนล่กได้แทงฟันกันเป็นล่ล้ามาก. พดพม่ามอณก้เขาค่ายได้ได้คูลม
บอณค้ำฟันกันคอยเป็นอันมาก, ซึ่งเทอ์อนนกนท่นกระจกกระจาย, ชนมากกรวย
ท่นส้มเค็ดพระมหาธมราชาโดยซึ่งเสียแก่ชาล่กนทุกประการ.

พอผู้ลงไปล่อดแนมฟ้ราชการนระกเทพพระมหานครกอดบชนมา
ท่นว่า, ทพพระเจ้าหงส์ดำดึกชนมาทางเห็นอถันแล้ว. ส้มเค็ดพระมหา
ธมราชาแจ้งว่า, กำลังล่กติดตามมากเทอ์อถันดงนเห็นจะรบมทญ, ก็ค

จะเด็กทพี่เลี้ยงให้พนหน้าสัก, ชุ่มหยู่บ้านเนินฟากตะวันออกแล้ว, จะ
 คอยตามสักต. จึงตรัดกำหนดให้นายทพี่นายนของเล็กออกจากค่าย, ให้
 เปนหมวดเปนกองกัน. นายทพี่นายนของก็ทำโดยพระราชบัญญัติทุกประ-
 การ. พอกองทัพพระเจ้าแปรยกมาถึงเห็นค่ายเปล่า, ก็ตั้งหยู่เมือง
 ชัยนาท, แลวกบอกลงมายังทัพหลวง. จนเมื่อวันกองทัพหน้าค่ายพระ
 ยาสวรรคโลก, พระยาสักไซทพี่เมืองอินทบุรินทร์, พระมหาอุปราชตรัด
 ปรีกษากับด้วยนายทพี่นายนของว่า, ทพี่เราดำมาถึงต้องวันสามวัน, ซึ่ง
 ทพี่พระนครสร้อยขยามีได้ตามคน, ขรอยจะคิดเกรงว่าเราแต่งทัพของ
 กันระวังหมีได้ประมาณ, จะคอยสักตามต้องวันสามวันให้เราประมาณ
 ก่อน. ประการหนึ่งจะให้ปะทะทัพฝ่ายเหนือ, ซึ่งตั้งหยู่เมืองชัยนาท,
 เมืองอินทบุรินทร์จะโจมตี, ให้เราพระว่าพระองค์เห็นจะคิดดงมนคง. จำจะชวน
 ความคิดชาวพระนครสร้อยขยา, จับเอานายทัพแต่ไพร่ไปถวายนมเด็ด
 พระราชบิดา, ให้เป็นบำเหน็ดมือจงได้. ครั้นมทหน้าควาเห็นมาเร็วชน
 มาสืบมา, พระมหาอุปราชก็แจ้งว่า, มีทัพตามมาประมาณหมื่นหนึ่ง,
 จึงให้ตั้งทัพเบ็ด, ตั้งทัพตะกุ่มทัพหาพน, มาตั้งรอยยกไปตั้งชุม
 ตั้งบหย่ตามทิวไม้ฟากทั้งกำหนดว่า, ถ้าเห็นทัพตามมาทพี่เพื่อให้ตก่อนให้
 ถ่วงถลาชนมา, ค่อยโยนเสียงบันรบจึงให้โจมตี ก็ยกชุมทพี่ตามรบตั้ง,
 แลวกเดินทัพชนไปตั้งหยู่ทางประมาณต้องร้อยเดิน. นายพระรามเสด็จ
 พระมหินทรราชราชดาหว่า, วนนเห็นทัพหงสาวดีจะลงเมืองอินทบุรี, จะ
 ได้คิดกับทัพฝ่ายเหนือหยู่แล้ว, ก็เร่งรบเดินทัพหลวงจะโจมตี. จนเมื่อ
 ตั้งทัพเบ็ด, ตั้งทัพตะกุ่มเห็นทัพยกมากตั้งบตั้งแตก, เห็นช้างทรงหงสาค
 ของต้องราชก็แจ้งว่า, เป็นนายพล. พอโยนเสียงบันทัพพระมหาอุป-

ราชา, ก็ยกออกโจมตีเขาตรงข้างหนึ่ง, ทพชาวพระนครไม่ทันรู้ตัวก็แตก
ฉาน. เหล่ารามนก็ล้อมจับเอาพระราเมศวร, พระมหินทราธิราช, กับ
มหาดเล็กท้ายข้างต้องคนไปถวายพระมหาอุปราชาฯ ก็พาไปถวายสมเด็จพระ
พระราชบิดา, พร้อมกันกับคนพระเจ้าแปรซึ่งให้ลงมาทูลว่า, ค่าย
เมืองชัยนาทบุรกละแตกหนีไปแล้ว.

สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีก็พระทัย, ก็เสด็จไปตั้งประทับแรมอยู่
ณเมืองชัยนาท, จึงให้เอาพระราเมศวร, พระมหินทราธิราชเข้ามา,
แล้วตรัสว่า, เจ้าทั้งสองดีเป็นชาติกับเรา, บัดนี้เราจับได้แล้วจะคิด
ประการใดเล่า. พระราเมศวร, พระมหินทราธิราชกราบบังคมทูลว่า,
ข้าพระพุทธองค์จนอยู่แล้ว. จะตายก็ตาย. ถ้าพระองค์โปรดพระราช
ทานชีวิตไว้ก็จะรอด. สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีได้ฟังก็แค้นพระโอษฐ์.
แล้วตรัสให้พระมหาอุปราชาเอาพระราเมศวร, พระมหินทราธิราชไป
คุมไว้.

ฝ่ายนายทพนายกองซึ่งแตกจากทพพระราเมศวร, พระมหินทรา-
ธิราชก็กลับไปพระนคร, เขาเหตุกราบทูล, สมเด็จพระมหาจักรพัต
ธิราชเจ้าได้แจ้งดังนั้น, ก็ตกพระทัยโศกเศร้าถึงสมเด็จพระราชโอรส
ทั้งสองพระองค์. แล้วแต่งพระราชดำذنให้พระมหาพรหมบุรพาโรหิต
ขุนทดทองพระเกษม, ขุนทดทองพระไกรสร, ถวายมาทางเรือขึ้นไปถึงเมือง
ชัยนาทบุรี ทพพระยามารามันนำเขาเข้าทูลถวายพระราชดำذنแด่พระเจ้า
หงสาวดี. แต่ในบัดนั้นพระเจ้าหงสาวดีว่า, พระราชดำذنสมเด็จพระมหา
จักรพัตธิราชเจ้าพระนครด้วยอยู่, ขอจำเริญทางพระราชไมตรีมา
ยังสมเด็จพระเจ้าหงสาวดีผู้มั่งคั่งมั่งมี. ยิ่งกว่าชาติศิโยราช ส่วนนี้ใน

ชมพู่ท้อป, ด้วยพระองค์ยกพยุหโยธาทัพมากระทำยุทธนาการกับพระนคร
 ดัรโยชยา, เป็นที่สำเริงราชมหารัทธิในบรมกษัตริราชโดยบุรพประเพณี,
 แดเด็กทัพไปโดยปรกคิมได้แพพ่าย ฝ่ายโอรสแห่งข้ามิได้ไว้ในเชิงชัยยุทธ,
 ยกติดตามมาตักกองทัพพระองค์จับไว้นั้น, โอรสทั้งสองถึงซึ่งปราชัยหยา
 แฉ้ว, อุปมาตุลลกันไปตก, อันต้องแร้วเพนจรไล่กรงขังไว้. ขอ
 พระองค์หย่าได้มอาคาศของเวรเลย, จงปล่อยโอรสแห่งข้าให้คนพระ
 นครก็จะเปนเกียรติยศแห่งพระองค์สืบไปตรามเท่ากตปถุสถาน. ส้มเค็ด
 พระเจ้าหงส์ขาวได้แจ้งในลักณะพระราชดำณดงนกกแย้มพระโอษฐ์, แฉ้ว
 ตรัดแกมจากุณพระราชดำณว่า, ส้มเค็ดพระเจ้าพเราให้มาอ่อนงอ
 ขอราชโอรสแล้วเราอนุญาตให้, จึงดำหาดั่งพระราเมศวร, พระ
 มหินทราราชว่า, เจ้าทั้งสองจงไปทูลแก่พระราชบิดาว่า, เราขอช้างพลาย
 ส้มมกค, ช้างพลายมกคทอปทั้งสองข้างไปชนเด่นกรุงหงส์ขาว

พระราเมศวร, พระมหินทราราช, แฉ้วจากุณพระราชดำณ
 ก็กราบบังคมทูลส้มเค็ดพระเจ้าหงส์ขาว, มายังพระนครดัรโยชยา, ต้อง
 พระองค์ก็กราบทูลพระราชบิดาว่า, ซึ่งตามตักกองทัพกลับให้ข้าได้จับไป
 ได้, ให้เสียพระยศพระเกียรติ, โทล็ดถึงต้นชีวิตหยาแล้ว, ขอพระราช
 ทานโศลครทงกอน. ส้มเค็ดพระราชบิดากัปรทานโศลให้, พระรา-
 เมศวร, พระมหินทราราชกราบทูลว่า, ส้มเค็ดพระเจ้าหงส์ขาวคั่งงา
 พระองค์มาขอช้างพลายส้มมกค, พลายมกคทอปซึ่งชนะมา ส้มเค็ด
 พระมหาจักรพรรดิราชราชกตรคปรกคด้วยมุนมุนนคทงปองว่า, พระ
 ให้เจ้าหงส์ขาวขอช้างพลายส้มมกค, พลายมกคทอปสองข้างคณนคให้
 หรือประการใด ท้าวพระมุนมุนนคกราบทูลว่า, พระเจ้าหงส์ขาว

ฝ่ายพระเจ้าหงส์ผดุงให้จ่ายตั้งเบียงอาหารไพร่พลได้แก่, ได้เกิด
ยักยักพลกตบไปเมืองหงส์ผดุง, โดยทางกำแพงเพชรออกด่านแม่ตะ
เมา. ฝ่ายสมเด็จพระมหาธรรมราชา, ได้เกิดลงมาเฝ้ากราบทูลสมเด็จพระ
พระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า, ซึ่งไต่รบกับทพหงส์ผดุงทุกประการ
กรณของทัพสมเด็จพระเจ้าหงส์ผดุงไปแล้ว, สมเด็จพระมหาจักรพรร
ดิราชาธิราชเจ้า, ให้แต่งการพระราชทานเพลิงศพพระสุริโยทัยซึ่งขาดคอ
ข้างได้แก่, สมเด็จพระมหาธรรมราชาถวายบังคมลากลับชนไป
เมืองพระพิษณุโลก. ฝ่ายสมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า, ให้
สถาปนาทพพระราชทานเพลิงศพเป็นพระเจดีย์อาหารได้แก่ ให้นามชื่อ
ศพพระศพ.

สมเด็จพระเจ้าหน่ยหุดรดา, ไพรบ้านพลเมืองตวันดาปากไค,
เจ้าพระนครวังนอยออกหยาหายเวาตอนไคได้นอนมาก. ไทยก
เอาบ้านทางนตงเป็นเมืองสาครบุรี. ไทยกเอาบ้านตลาคชจนตงเป็น

เมืองนนทบุรี. ให้แบ่งเอาแขวงเมืองราชบุรี, แขวงเมืองสุพรรณบุรี, ตั้งเป็นเมืองนครไชยศรี. แล้วปรึกษากันว่ากำแพงเมืองสุพรรณบุรี, เมืองนครนายก, เมืองสุพรรณบุรี, ถ้าเมืองนั้นจะตั้งเสียหรือจะเอาได้. สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงพระราเมศวร, พระมหินทราธิราช, กับมุขมนตรี, พร้อมกันปรึกษากันว่า, จะให้ไปรบทัพพะพลเมืองนั้น, ถ้ารบได้ก็จะเป็นคุณ, ถ้ารบไม่ได้จะเสีย, ให้เรียกกำแพงเสียดีกว่า. สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงพระราเมศวร, แล้วให้ตั้งพิจารณาเดชะสมเด็จพระเจ้าตากสินทรงพระราเมศวร.

พุทธศักราช ๑๐๖ ปีมะโรงฉศก, ฝ่ายพระสร้อยศรีสมุทรโพธิ์ พระองค์เอามาเถียงไว้, จนอายุได้สามสิบสาม, จึงให้ออกไปบวชเป็นสามเณรที่วัดราชประดิษฐาน, พระสร้อยศรีสมุทรโพธิ์ได้ทรงหัดในคัมภีร์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินทรงพระราเมศวร. ครั้นจบจึงได้ทรงตั้งเจ้าพระยามหาเสนาให้เอาตัวพระสร้อยศรีสมุทรโพธิ์มาพิจารณาได้ความเป็นดี, หาประหารชีวิตเสียไม่ได้, ให้แต่คุมเอาตัวไว้ในวัดธรรมิกราช, ห้ามจ่ายบวชเป็นคฤหัสถ์. ครั้นจนเข้าพรรษา, ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงว่า, พระสร้อยศรีสมุทรโพธิ์ซึ่งเป็นไทคัมภีร์ได้นั้น, อายุได้อุปสมบทเป็นภิกษุแล้ว, ให้เอามาอุปสมบท, จึงชวนว่าพระสร้อยศรีสมุทรโพธิ์นั้นก่อนถึงสามวัน, ไปประชุมพดด้วงที่วังมดแดง ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงให้เจ้าพระยามหาเสนาไปควบคุม.

ฝ่ายพระสร้อยศรีสมุทรโพธิ์ให้ไปขอเรียกพระพรหมมุนี นาคบ่่าเถิด ๆ ก็ให้เรียก, นาคบ่่าเถิดเห็นค่าหนึ่งเรียกดีให้ยกเข้ามาเถิด. แดพระยาเดโช, พระยาทวนนา, พระยาพิไชยสงคราม, หม่อมภักดีธรรม, หม่อมไพบูลย์, ซึ่งเป็นไทคัมภีร์ก่อนจำไว้ในคุก, ให้หนังสือออกไปว่า

แรมสิบสามค่ำถึงพระสร้อยปิ่น, ดมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวตวัดว่ารุ่งชนวน
สิบสาม, จะให้เอาข้าพเจ้าทั้งหลายไปค้าเสีย, ขอให้พระองค์เข้ามาแต่
ในกลางคณวณนหยาให้ทรวง. พระสร้อยปิ่นยกเข้ามาทางหอรัตนชัย
เจ้าพระยามหาเสนาว่าพระสร้อยปิ่นเข้ามา, ก็ตามเข้ามาข้ามท่าคอยพอ
ช้างเผือกลงอาบน้, เจ้าพระยามหาเสนา ก็ช้างเผือกออกมาจับพระสร้อย-
ปิ่นประณนหน้าบางตรา. พระสร้อยปิ่นบอกว่าเจ้าพระยามหาเสนาจะสู้
เราหรือ. เจ้าพระยามหาเสนาว่า, พระราชกำหนดโทษพระองค์นี้ใด,
โทษข้าพเจ้าคุณนน, ได้ช้างเข้าชนกัน. พระสร้อยปิ่นด้วยขอ, เจ้า
พระยามหาเสนาตกช้างตง พระสร้อยปิ่นยกเข้าไปทางประตูเจ้าทงชัย, เข้า
พระราชวังได้. ดมเด็ดพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้าไม่ทรวงพระองค์,
ดงเรือพระที่นั่งหนีขึ้นไปเกาะมหาพราหม. พระสร้อยปิ่นให้ถอดพระยาเดโช,
พระยาทนายนา, พระยาพิชัยรณวิทย์, หมันภักดีสุวรรณ, หมันไพนรินทร์
ออก. ฝ่ายพระราเมศวร, พระมหินทราธิราชกับเสนาบดี, พร้อมกัน
เข้าจับพระสร้อยปิ่นจนถึงตมบ่อน, ดมตายเป็นอนมากด้วยกนทงต้องฝ่าย,
แต่พระสร้อยปิ่นนตองบนตาย. ดมเด็ดพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า,
ก็เด็ดคนเขาพระราชวัง. ครนรู้ว่าพระพรรัตนนคบิดาแก้วให้เรือดพระ
สร้อยปิ่นเป็นแท, ก็ให้เอาพระพรรัตนนคบิดาแก้ว, แดพระยาเดโช
พระยาทนายนา, พระยาพิชัยรณวิทย์, หมันภักดีสุวรรณ, หมันไพนรินทร์
ค้าเสีย, เอาไปเลี้ยงไว้นะตแดงแดง, กับดพระสร้อยปิ่น.

ครนนเมยน้อยขุนนางโจทว่า, ผักเขาด้วยพระสร้อยปิ่น, แดคอย
รับพระสร้อยปิ่น. กานเป็นดังสัตว์ให้ค้าเสียเป็นอนมาก.

สุตถราช 907 บมระดังปัดถ, ดมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวตวัดไป

วังช้างค้ำบนไชยชัย, ได้ช้างเผือกพลายสูงส่งดั่งอกกับนางข้างหนึ่ง, ให้ชื่อ
พระรัตนากาส.

ตุลักราช ๑๐๘ ปีมะเมียชดก, สดัดไปวังช้างค้ำบนน้ำเพชบูรณ์,
ได้ช้างเผือกพลายสูงส่งดั่งอก, ให้ชื่อพระแก้วชงบท. แต่ในเดือน
สิบปีมะเมียชด, สดัดไปได้ช้างเผือกค้ำบนน้ำมหาโพธิ์, ถูกเป็นเผือก
แม่เป็นเผือกสองข้าง.

ตุลักราช ๑๐๑ ปีมะแมพลง, สดัดไปวังช้างค้ำบนน้ำเพชบูรณ์, เป็น
เผือกสูงส่งดั่งอกนางชอกหนึ่ง, ให้ชื่อพระบรมไกรสร. ครั้นในเดือนยี่
ปดขบ, สดัดไปได้ช้างเผือกค้ำบนน้ำนาง, สูงส่งดั่งอก, ให้ชื่อ
พระศรีบุญชู. ครั้นพระนครศรีอยุธยาไฟดำดงมยุร, ด้วยมีช้าง
เผือกถึงเจ็ดข้าง. พระเกียรติยศปรากฏไปในนานาประเทศทั้งปวง, มี
กามันลูกค้ำเมืองฝรั่ง, เมืององคร, เมืองฉนวน, เมืองสุร,
แต่ค้าพาเงินมาค้าขายเป็นอันมาก. สดัดพระสังกราชพระราชคน,
เสนาพรหมมาตย์ไปวิหิตถวายพระนามพระเจ้าแผ่นดิน, สดัดพระมหา
จักรพรรดิราชราชพระเจ้าข้างเผือก. กิตติพลออกไปถึงกรุงหงสาวดีว่า
พระนครศรีอยุธยาช้างเผือกถึงเจ็ดข้าง.

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าหงสาวดีมีพระทัยจะใคร่ได้ช้างสองข้าง, จึงมี
พระราชดำณแต่งตั้งโยกราชกับไพร่ร้อยหนึ่ง, ถือนาพระนคร
อยุธยา, มุขมนตรีหน้าเฝ้า. แต่ในถนัดระดำณนั้นว่า, พระราชดำณ
สมเด็จพระเจ้าหงสาวดี, ผู้มีเหตุระดำณภาพบรมราชชนนี
ใหญ่ให้ปราชญ์ไปทูลสด, อันทูลพระยาธำมณราชโขนโมติธนชนนี
ถวายด้วยพระนามบรรณาการจะนับมิได้. ราชจำเริญทางพระราชไมตรีมา

ยังล้มเค็ดพระเชษฐาธิราชผู้ผ่านพิภพกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา, ด้วย
 แจกคัสพทชนไปว่า, ล้มเค็ดพระเจ้าเชษฐาเรา, ประกอบด้วยบุญบารมี
 เป็นอันมากแล้วตกขบวนชาติพ่ายพังถึงเจ็ดช้าง. พระอนุชาท่านประสงค์
 จะขอช้างเผือกพ่ายสองช้างมาไว้เป็นสร้อยกรงหงส์าคัด, ให้ล้มเค็ดพระ
 เชษฐาเราเห็นแก่ทางพระราชไมตรีอนุชาท่านเกิด, กรงหงส์าคัดกับพระมหา
 นครศรีอยุธยา, จะได้เป็นลัษณ์พันธมิตรไมตรีฉันพี่น้อง, เป็นมหาพลา
 ทของแผ่นดินด้วยกันไปตราบเทือกด้าวล้าน. ถ้าล้มเค็ดพระเชษฐาเราจะถอ
 ทิดกนิมา, แกรักช้างสองช้างยิ่งกว่าทางพระราชไมตรี, ก็เห็นว่ากรง
 หงส์าคัดกับกรงศรีอยุธยาขาดจากกันแล้ว, หนาทจะได้รอนอกด้นนพราหม
 นามาตยประชาวาสตร.

ล้มเค็ดพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชพระเจ้าช้างเผือก, ได้แจ้งใน
 ถัดกันพระราชดำณคณน ตรัดให้มุนนตรีปรีกษา. มุนนตรีปรีกษา
 ว่า, ล้มเค็ดพระเจ้าหงส์าคัด, อันเป็นใหญ่ในรามันประเทศพระ
 องค์, มีกตติการผ่านแต่เคตรเคชานภาพไปทั้งลัษณ์, แต่ให้
 พระราชดำณเป็นทางพระราชไมตรี. มาขอพระยาตระกูลสองช้างโดย
 ลัษณ์ทราพดัด. แล้วล้มเค็ดพระเจ้าหงส์าคัด, ก็ไต่ทางพระราชไมตรี,
 ครองให้ล้มเค็ดพระเจ้าถูกเทอทองดองพระองค์มา, พระเคตรพระคณมากมาย
 หยุ, คณจะให้ช้างจะได้เป็นพระเกียรติยศไปในนานาประเทศ.

ฝ่ายพระราเมศวร, พระยาจักร, พระสุนทรสงครามเคมเมืองลัษณ์
 บุรีปรีกษาว่า, ช้างเผือกเป็นลัษณ์มงคลสำหรับเมืองพระนคร, ซึ่งจะให้
 ไปนั้นไม่คณ. ถึงล้มเค็ดพระเจ้าหงส์าคัดไมตรีคณน, กขอช้างพลา
 ช้างมงคล. แดพลาขมมงคลขอขงชนงาทางสองช้าง, ล้มเค็ดพระเจ้า

หุ้ยหูกให้แล้ว. หากทว่าเอาไปไม่ได้, แลซึ่งจะส่งพระยาร้างตระกูล
ไปนั้นจะเสียพระเกียรติยศไป, นานาประเทศจะว่า, ให้โดยเกรงอำนาจ
พระเจ้าหงส์ดำดี. เอาคำปริกษาทั้งต้องฉบับกราบทูลซึ่งพระกรุณาตรัสว่า,
ถ้าเรามิให้ช่างเผือกไป, พระเจ้าหงส์ดำดักทัพใหญ่มา, ยังจะบ้องกันพระ
นครได้หรือ. ส้มเต๋ตพระเจ้าตุ๊กเทอพระราเมศวร, พระยาจักรี, พระ
สุนทรสังครามกราบทูลว่า, ถ้าหงส์ดำดักทัพใหญ่หลวงมาประกรไต่
กิด, ข้าพเจ้าทั้งสามคน, จะขอประกันพระนครไว้.

ส้มเต๋ตพระเจ้าหุ้ยหูกบนชาตาม, จึงให้มีพระราชดำذنตอบ
ไป, ในฉีกฉนะพระราชดำذنนั้นว่า, ส้มเต๋ตพระมหาจักรพรรดิราชาธิราช,
รามินทรธิบดินทราชน ดุริเยนทรย์ได้คุมไพร่หลวงราชิบัค ถวายราช
ทวารวดีด้วยขยานหาดี ตกภพพรคณราชธานีบุรีรมย์อุดมด้วยมหาเสวย
กฤษณาชาติอิสสระพงศ์พันธุ์ประเสริฐ, สันองทางพระราชไมตรีมา
ยังส้มเต๋ตพระอนุชาเรา, ผู้ผ่านพิภพกรุงหงส์ดำดี, อันมีอิสสระราชธิ
ราชวงศ์ในรามันประเทศทิศใต้ดงกต, ด้วยมีพระราชดำذنมานั้นได้
แจ้งแล้ว, แต่ทว่าเป่บุตรพระเพณ, ผู้ใดมีสภาวารมถึงทบมจักร
แล้ว, ก็มิควรแกวดวงแกวมนางแกวช่างแกวมาแกวชนพดแกวชน
คดังแก้ว. ถ้าหาบุบวามไม่, ถ้ามิชจะหาให้กรักสำมิได้, ชัมตา
ประเทศธานีไค้มนางบุ้งาม, มีช่างเผือกช่างเนียมบ่อแก้วบ่อทอง, ก็เป่
พระเพณที่จะให้เกิดขุนการ, หย้าให้พระอนุชาเราน้อยพระทัยเลย.

ทูตรับพระราชดำذنแล้วกราบถวายบังคมลาไปยังกรุงหงส์ดำดี
ถวายพระราชดำذن, ทูลประพริตเหตุทุกประการ. ส้มเต๋ตพระเจ้า
หงส์ดำดีแจ้งในพระราชดำذنแต่กิจจานุกิจทั้งปวงก็ตรัสว่า, ขอบใจ

พระมหาจักรพรรดิ, เราต้องประสงค์ข้างเผือกแต่ต้องข้าง, คณหรือขจัด
ทรงพระราชไมตรีได้, อันพระนครสร้อยขลุ่ย, กับกรุงหงสาวดี, ทั้งแต่
อันนั้นไปจะเป็นปรองดองกันแล้ว, แล้วตรัสปรึกษาดำเนินการพระยามุขมนตรี
ว่า, เรายกไปพระนครสร้อยขลุ่ยมิได้, ด้วยเหตุสามประการ, ประการ
หนึ่งพระนครสร้อยขลุ่ย, มีนาถอมรอบคองเจ้าพระดีเนรราช, อันมี
สัตว์นครสมทกแดดต้อมเป็นชนๆ ประการหนึ่งขัดโดยสับเบียงอาหารจะทำ
การมิได้, อันเมืองพระพิรุณโลก, เมืองสุวรรณโลก, เมืองสุโขทัย,
เมืองกำแพงเพชร, เมืองพิษณุ, ห้าเมืองนักษัตรเป็นกำลังกรุงเทพมหานคร
นครใหญ่, ทั้งสับเบียงอาหารกับบริวาร, ถ้าได้เมืองฝ่ายเหนือทงน่วยแล้ว,
พระนครสร้อยขลุ่ยไม่พบน้อมมือเรา, จะเห็นประการใด, มุขมนตรี
ทงปองก็เห็นโดยพระราชบริหาร, สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีตรัสว่า, เรา
จะยกกรุงนี้จะให้มากกว่าก่อนสามเท่า, จึงให้พระราชกำหนดไปถึง
พระเจ้าอังวะราชบุตรเขย, พระเจ้าแปรเป็นราชนัดดา, พระเจ้า
เชียงใหม่, แลท้าวพระยาหัวเมืองน่วยไทยทงปองว่า, จะยกไปคือ
กรุงพระนครสร้อยขลุ่ย, ให้เร่งบำรุงช้างมารพดไว้, ออกพรรษาแล้ว
ให้ยกมาพร้อมกันระกรุงหงสาวดี.

ฝ่ายพระเจ้าอังวะ, พระเจ้าแปร, พระเจ้าเชียงใหม่, แลท้าว
พระยาหัวเมืองทงปอง, แจ้งในพระราชกำหนดแล้ว, ก็เกณฑ์ทัพบำรุง
ช้างมารพดไว้แล้ว, ครั้นออกพรรษาแล้ว, ก็ยกทัพมาพร้อมกัน ระกรุง
หงสาวดี.

พุทธศักราช 910 ปีวอกฉิมวิหิตถก, สมเด็จพระเจ้ากรุงหงสาวดี,
เกณฑ์ทัพกรุงหงสาวดี, กรุงอังวะ, เมืองเชียงใหม่, เมือง

พุทฺถม, เมืองปรวน, เมืองแปว, เมืองตะเคิง, เมืองจิตตอง, เมือง
 คองอ, เมืองพลิม, เมืองบวเณน, เมืองเตวียง, เมืองตระวาง, เมือง
 เมระตะมะ, เมืองเมระตาเตง, เมืองทวอย, เปนคนเกาตีบหมัน. ช้าง
 เครื่องเจดพน, มาหมันหาพน, ให้พระมหาอุปราชเปนกองหน้า, ถือพด
 ยตีบหมัน, มาดำพน, ช้างเครื่องพนหารอย, พระเจ้าอังวะเปน
 ปีกขวา, ถือพดตีบหมัน, มาพนหน่ง, ช้างเครื่องหารอย, พระเจ้าแปร
 เปนปีกซ้าย, ถือพดตีบหมัน, มาพนหน่ง, ช้างเครื่องหารอย, พระเจ้า
 เชียงใหม่เปนกองหลัง, ถือพดตีบหมัน, ช้างเครื่องหารอย, มาพน
 หน่งพร้อมเส็ดแต่.

ถึงพระอนุชาเขื่อนขันธ์สององค์, เพชรรุ่งแสงส่องนาคาหก
 บาท, ได้สุภวารเรีกัดถึ ถ่มเค็ดพระเจ้าหงสาวดีถึถัดได้ส่งของ
 พระองค์ซึ่งสุวรรณมหาสังวานเจด้าย, เฉวียงพระองค์สาชงกาณจนา
 ไมยมาตาสอดกตวจิตรพิพิฐุสติกากาณจนินทรัน โดยขัตติยเวดวิสัย,
 ดำหรับวิไชยราชธนยเด็ด ถัดเค็ดซึ่งช้างพระทนต์พลายเทวนาคินาย
 ถุ่งหกถึออกคบกทาน, เปนบรมอภราชยานประดับเครื่องนาเคนทราดงกา-
 ราชกรับวรถึพิชรัน, พร้อมด้วยหมี่สุรางคพลากรโยธาทยทาน,
 เปนชนคั่นแน่นแฉ่นสาร ถิ่นรพพาชาตราขุมถึการบวร องค์กรถึกันกงซึ่ง
 ถึรพลาตราดงการานาวินวิภูถึศ พิพิทวนทงเปนทิวทอกรัยางค
 เคียวดาธ, คูโอภาสพนตอกชกด้วยทวชกตกรคอกิรมบงสุยถึองจำหวัด
 คั่นมพรประเทสไฟโรจนดาธดา, ด้วยท้าวพระยาเสนามาคยานกรพิริย
 พรันทเรียงรายระดับโดยขบวนพยุหบาตราชัยชวาทหน้าหลังทงปวงได้ ได้
 เพตามหามหุริเรีกัดไหราดันค้องไชย, ปโรหิตาจารย์เฝ้าตั้งขบวน

ก็ถึงกลอง, กาทอดคนครัวทัพภูโคธน์รันทน์ต้นน้ำเงินกะบวนชูชะโบก
 โบาย, เกิดอพยพโยธาทัพหลวงออกจากกรุงหงสาวดีประทับรอนแรม
 มาเจ็ดวันถึงเมืองเมะตะมะ ต้าหริดให้วามพลเห็นเมืองเมะตะมะหัว
 จังชัน. แล้วยกมายึดเวงถึงเมืองกาแพงเพชร, ส้มเค็ดพระเจ้า
 หงสาวดี, ครัดให้พระยาเชียงใหม่, ตั้งหยดเรือรบกระจิงเหตาคา
 ต้องร้อยลำ. ให้พระยาหริภุญไชย, พระยานครด้าปาง, ชนไปเอาเรือ
 เมืองเชียงใหม่, เมืองนคร, เมืองลำพูน, ก่ายตาดึงลงมาไว้ตำบล
 รรแห่งให้พร้อมแล้ว. ส้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดี, ก็เสด็จยกทัพหลวง
 ไปทางเมือง สุโขทัย ตั้งค่าย ประทับแรม ให้หาพระยาสุโขทัย, พระยา
 สวรรคโลกมาแล้ว, ครัดปราชัยแต่งตั้งให้เตรียมทัพ, แล้วเสด็จยก
 ไปเมืองพระพิษณุโลก, ตั้งค่ายหลวงตำบลโทก, แด่ค่ายทงนกกตงโดย
 กระบวน. ขณะเมื่อกองทัพพระเจ้าหงสาวดียกมาถึงปลายแดน.

ส้มเค็ด พระมหาธรรมราชาเจ้าแจ้ง เหตุ กับออก ขั้วราชการ, ให้
 เรือเร็วลงไปกรุงพระนครสร้อยรายชอกกองทัพช่วย, แล้วให้กวาดครัว
 อพยพแขวงเมืองเขาเมืองพระพิษณุโลก, แด่แต่งการป้องกันเมืองเปน
 สามาก. ส้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดี, ยังมีไต่สั่งให้เขาล้อมเมือง, ให้ทำ
 แค้นันไต่ทกบันไต่พาตไต่เป็นอันมาก, แด่ขุดดินบันก้อนไต่ชะลอม
 กองไต่, แด่ระกองสูงกว่ากำแพงเมือง. แด่พระเจ้าหงสาวดีแต่ง
 เปรียบสั่งเข้าไต่, ส้มเค็ดพระเจ้าชนะสิบทิศ, ส้มเค็ดยกทัพโยธามา
 ทงน, จะลงไปพระนครสร้อยราย. บคนส้มเค็ดมาเยือนเมืองพระพิษณุโลก
 ไต่ฮอนเงินส้มเค็ดพระมหาธรรมราชาน้องเรา, ออกมาหาเราจะไต่ใจเรา
 ความเมืองกัน. ส้มเค็ดพระมหาธรรมราชาเจ้าแจ้งตงน, ก็ตอบออก

ไปว่า, แผ่นดินเป็นของพระมหากษัตริราชราชพระเจ้าช้างเผือก,
 แลเจ้าพระองค์จะออกไปแผ่นนั้นมคณ, ส้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดีตรัดให้
 ทูตกลับไปอีกว่า, ถ้าน้องเรามาออกมาหาเรา, เมืองพระพิษณุโลกน้อย
 นึก, แด่ทหานกองหนากคบเมือง. ส้มเค็ดพระมหาธรรมราชาเจ้าจรงมนต์
 พระสังคัสร์ไปออกไปฟังราชการ, พระสังคัสร์ออกไป. ส้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดี
 ให้นำ พระสังคัสร์ ไปดูมุตดิน, แด่นโคกบกบันโคกาค. แด้วให้เอา
 ข้าวไปแจ้งแก่น้องเรา. ถ้าน้องเรามาออกมา, จะให้ทหานถือมุตดิน
 แด่คนตระกอนถมเมืองเสียให้เต็มแต่ในช้วนากกาเดียว. พระสังคัสร์ไป
 แด้วกลับมาแจ้งแก่พระมหาธรรมราชาเจ้าโดยได้เห็น, แด่พระเจ้าหงสาวดี
 แจ้งมาทุกประการ. ส้มเค็ดพระมหาธรรมราชาเจ้าจึงปรึกษามุขมนตรีว่า,
 เราคอยกองทัพกรุงเทพมหานคร, ข้าพกำหนดหย้แฉวกไม่ยกขนมา,
 อดึกพระเจ้าหงสาวดียกมาครองนเป็นอนมาก, แด้งพลแด้งช้างแด้ง
 มาดงเกิดพายุไทย, เห็นเหลือกาถึงเรือนก. ถ้าเราจะมิออกไป,
 พระเจ้าหงสาวดีจะให้ทหานเข้าหักเหยียบเอาเมือง, ส้มธรรมพรหมน
 อานาประชาราษฎร์จะถึงพินาศนิบหายสิ้น, ทงพระพุทธเจ้าล้านนาจะเจ้า
 หมองคุมิคณเลย, จำเราจะออกไป. ถึงส้มเค็ดพระมหากษัตริราช-
 ราชเจ้าพระเจ้าช้างเผือกจะชงพระพิโรธประการใดกัก, ก็ตายแด้ว,
 จะแดกเอาช้วนคัสร์ไว้รอดไว้.

ครนรุ่งขนนวนอาทจเดือนยแรมหาคา. ส้มเค็ดพระมหาธรรมราชา
 เจ้า, ก็ส้มเค็ดออกไปเฝ้า ส้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดีตรัดว่า น้องเรา
 ไปด้วยเรา, ให้เร่งเตรียมพลให้พร้อมในเจ็ดวัน. ส้มเค็ดพระมหา
 ธรรมราชาเจ้าก็จัดพลสามหมื่นมาโดยส้มเค็ดในทัพหลวง, ส้มเค็ดพระเจ้า

หงส์ดำดี, ก็ได้เคยลงมาประชุมที่พระเมืองนครสวรรค์. ขณะ
เมื่อพระมหาธรรมราชาเจ้า, บอกขอราชการลงไปถึงกรุงเทพมหานครน,
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชพระเจ้าช้างเผือก, ตรัสให้พระยาพิไชย
รณิทธิ, พระยาวิชิตณรงค์ ถูกลดโทษหนึ่ง. ให้รีบขึ้นไปช่วยเมือง
พระพิษณุโลก, แล้วพระเจ้าหยู่หัว ให้กวาดครัว หักเมือง ตริจควาเข้า
พระนคร, แลให้พระยาพิไชยรณิทธิ, ทพพระยาวิชิตณรงค์, ยก
ไปถึงแดนเมืองนครสวรรค์, ได้ข่าวว่าเมืองพระพิษณุโลก, แลหัวเมือง
ฝ่ายเหนือทงปวง, พระเจ้าหงส์ดำดีได้สิ้นแล้ว. แลกองทัพพมามอน
ก็ลงมาถึงเมืองนครสวรรค์. พระยาพิไชยรณิทธิ, พระยาวิชิตณรงค์จะ
สู้รบกันไม่ได้. จึงปรึกษากันถอยลงไปทูลประพรีตเหตุ, สมเด็จพระ
พระเจ้าหยู่หัวว่า, บัดนี้เมืองพระพิษณุโลกแลเมืองฝ่ายเหนือทงปวง
สิ้นแล้ว. กองทัพพมามอนก็ถอยลงมาตั้งหยู่พระเมืองนครสวรรค์ สม-
เด็จพระมหาธรรมราชาลงมาด้วย.

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชพระเจ้าช้างเผือกเจ้ดงนกกด้วย
พระทัยน. จึงตรัสแก่พระราเมศวร, พระยาจักร, พระสุนทรสงคราม
ว่า, ดูกพระเจ้าหงส์ดำดีก็ยกมาแล้ว, ตัวท่านทั้งสามคนจะคิดทำ
ประการใด. พระราเมศวร, พระยาจักร, พระสุนทรสงคราม, บังคม
ทูลว่า, บัดนี้กองทัพพมามอน. ยังประชุมพร้อมมูลกันหยู่ไม่ร้าง,
ถ้าลงมาใกล้พระนครไพร่พลบอบบางแลเมื่อใดจะยกออกดี. สมเด็จพระ
พระเจ้าหยู่หัวก็รับราชทาน, ตรัสให้จัดทหารเป็นเหล่าเป็นกอง, ตั้งไว้
ถืองเมืองเป็นด่านกอง, แลให้เร่งรัดตรวจตราซ่อมแปดการซึ่ง
จะรักษาพระนครทั้งถืองกันถางกันเป็นด่านมาก.

เรือรบฝ่ายพระเจ้าเซียงใหม่ซึ่งตงคองเรือกะจิงเหลาตา, หยู่เมื่อง
 ก่าโพงเพชรวนเหล็กแดง, กียกทพเรือรบเวอดาเตียง, ลงมาจับ
 ทพหลวงพระเมื่อนครสุวรรณ. เมื่อดมเด็ดพระเจ้าหงสาวดีจัดแจงทพก
 ทพเรือหยู่เมื่อนครสุวรรณ, ท้าวพระยานายทพนายกองเผ้าพร้อม,
 จังครัดตามลุ่มเด็ดพระมหาขมราชว่า, เราให้มราชดำนมาขอพระยา-
 ช่างครุฑล่องช้าง, ควนหรือ ลุ่มเด็ด พระมหาจักรพิต ราชาช
 พระเจ้าช้างเผือกไม่ให้. รกชางยงกว่าเล็ดคนตรอกเก่า, หรือว่ามี
 ผู้ใดตทาน. พระเจ้านองเรวหรือหาไม่. ลุ่มเด็ดพระมหาขมราช
 กราบทูลว่า, ชาบหย้. เดิมพระเจ้าแผ่นดินให้ปรีกล่าว, พระองค์ให้
 พระราชดำนมาขอพระยาชางนควนให้หรือไมควน, เด่นาบปรีกล่าว
 ควนให้. แต่พระราเมศวร, พระยาจักร, พระสุนทรสงครามปรีกล่าว,
 ชางเป็นลุ่มพระนครไมควนให้. พระเจ้าแผ่นดินได้ครัดต่อว่า, แม่นม
 ให้ชางไป. ถ้าพระองค์ยกทัพไหยมา, ยังจะบ้องกันพระนครได้หรือ.
 พระราเมศวร, พระยาจักร, พระสุนทรสงคราม, รับประกันพระนคร
 ไว้, แต่เหตุตงนพระเจ้าแผ่นดินจึงมิได้ส่งชางไปถวายพระองค์. ลุ่มเด็ด
 พระเจ้าหงสาวดีได้ชางพดงน, กชงพระลวงแล้วครัดว่า, เป็นขมตาคน
 โมหะจิต, มรจกกำลังคนกำลังทาน, เหมือนลุ่มลุ่มล่องจำพวก, ค่อนกนอยคือ
 กระต่าย, แดกระต่ายชาตวสันแทนนหมายว่า, จะหยิงทองพระมหาสมุทร
 ได้, แล้ววายนออกไหยมทนได้หยิงกจมนาลงกาลกิริยาตาย. นกนอย
 เถียบกทางกแทนน, ชวนพระยาครุฑบินข้ามพระมหาสมุทร, เถบินไป
 เต็มพกของตวยงมิได้กวกแห่งพระยาครุฑ, กัดกนากากกิริยาตาย, แด
 ลุ่มเด็ดลุ่มลุ่ม, เหมือนกับลุ่มปรีกล่าวรับประกันพระนครไว้.

ต้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดี, ต้มเค็ดกรุงพระมหานครศรีอยุธยาได้
เจ็ดวันแล้ว, ไม่เห็นทพญโศยออกมาด้วย.

จึงแจ้งพระราชดำริในบัดนี้ว่า, พระราชดำรินั้นมีแต่พระเจ้า
หงสาวดี, ผู้เป็นบิดารับโดยถ้อยวามให้ดวรวัยในวามันประเทศ,
ซึ่งพระราชกรณียกิจจะผ่านแผ่นอาณาจักร, ขจรทั่วทิศทั้งดั่งภู
มคธ. เมื่อพระชนกองค์นั้นมาถึงสมเด็จพระเชษฐาเรา, ผู้ผ่านพิภพกรุง

เทพทวารวดีร้อยชยัน, ครวงหน่งราชบุตฺรทงต้องด้มเค็ดพระเศตถายกพด
 โยชาทหานไปคัตท่ายพด, น่งทหานจับได้กิมได้กะทาชวตถายนศรย, เพือ
 จะเผือเผือกราชดัมพนัสมิตรไมตรี ร่วมด้ามคักรัสมเป็นส่วรวนบัถพี
 เดียวกนอ้นนัช, มิได้ร้าวฉานจนพระเศตถาชิราชให้มพระราชด้าสน
 มาขอ. ฝ่ายน่งทหานกัถราชบุตฺรมายังพระเศตถา, แล้วยกกดับไปพระ
 นครทงด้าวตริกคดัดฟไปว่า, พระเศตถาชิราชมกัธลาคินหารมาก,
 กอบด้วยเล็ดกฤชราชคิถุถกัถนระกุดพลายถึงเจ็ดช้าง, จึงตั้งทูลา-
 นุทจากุณนถกัถนราชด้าสนนถรภาพลัดดี, มาขอเล็ดกฤชชวต
 ช้างไปได้เป็นส่วพระนครทงด้าว, พระเศตถามีได้อ้ายในราชดัมพน-
 มิตรไมตรี, กถบถกถาถทบททำท่ายมมาว่า, พระนครได่ม่นางรูปงาม,
 แถช้างเผือกช้างเนยมเป็นทจะเกิดราชคัถร. น่งทหานได้แจ้งจาเป็น
 จึงตองยกพหุโยชาทหาน, มาตามถกัถนพระราชด้าสน, บदनกมา
 เขยียบชานเมือพระนครถึงเจ็ดวันแถว, ในนังมิได้ออกมารนงค์,
 โดยชตติยาภิรมย์ด้าเริงราชทหยบางเดย, ให้เริงยกพหุโยชาออกมา
 กระทำสงครามกันคู้ถนเป็นชวันตา, หรือไม่วรนงค์แถว, ก็เชินตเค็ด
 ออกมาสนทนากัน, ถ้ามิออกมาทให้พระเศตถาเรานอยพระทยเดย,
 น่งทหานจะชิงเอาเล็ดคณิตรให้จึงได้. ครันแถงเล็ดแถวให้ทูลถอเข้าไป.

ด้มเค็ดพระมหาจักรพคิราชาชิราชเจ้า, ครันได้แจ้งในถกัถน
 พระราชด้าสน, จึงชงค้ำทว่า, ถักกรงนไหยทถอง, เห็นเล็ดมอ
 เล็ดถกัถนทหานจะกัพระนครไว้ได้, ถ้าเราจะมีออกไป, ดัมณชพรทหม
 อานาประชาธครไฟฟ้าช้อบชนทถเฒมา, จะถึงแก่พินาศนิบหายฉัน.
 ทงพระด้าสนากัจะเจ้าหมอง จ้าเราจะออกไป, มาทว่าด้มเค็ดพระเจ้าทง-

ตัวเดิมคงอยู่ในตัวจวนเจ้าคงราชดำริเข้ามาบันทึกตามเกิด, แต่เราจะ
 รักษาตัวจวนเจ้าใหม่, ซึ่งพระราชดำริเท่านั้นแล้ว, ก็ให้แต่งตั้ง
 ราชดำรินำหนดที่จะได้, ให้ทูตานุทูตออกไปถวายพระเจ้าหงส์
 วัด, แล้วตรัสให้เจ้าพนักงานออกไปปลุกราชสันตาคารระต๋ามวัดเม
 ราชิการณ, กับวัดหัดดารมคอกน, มีราชบถตั้งกอดันด้องทงสูง
 เสมอกน, ห่วงพระทงหางกนดลอก, แล้วให้แต่งรัตนดยอาสน์,
 สูงกว่าราชอาสน์นอกทงหนง, ให้เงินพระรัตนตรัยออกไปได้เป็น
 ประทาน. ครนรงชนดัดพระเจาหยุ่หอกชงเรอพระทงดัพพรนทงด,
 พรอมดวยมุนนตรกวดชาตราครุโหราโยชาทหาน ชามไปได้ดัดชนบน
 พระทง.

ฝ่ายพระเจ้าหงส์วัดพรอมดวยทาดพระยามุนนตรทงปวง ดัด
 มา. ดัดดัดพระมหาจักรพรรดิราชราชเจาองอนเชนดัด. ดัดดัด
 พระเจ้าหงส์วัดดัดชนบนพระทงแล้วตรวดา, ดัดดัดพระเจ้า
 เราให้อารานาพระพุทชปติมากรเจ้า, พระชมเจ้า, พระสังคเจ้า, มา
 เปนประธานกิดหยู่แล้ว, ขอจงเป็นสักขทพยานเกิด, อนแผ่นดินกรุง-
 เทพมหานครสร้อยชยานยกถวายไว้แก่ดัดดัดพระเจ้าเรา, แต่ทว่า
 นอของท่านให้ขอช่างเผือกด้องช่างพระเจ้าพมไต่ให้, บदनของท่านดองยก
 พยโชาทหานมาโดยวิฤเทกนคาร, จะขอช่างเผือกอีกด้องช่างเป็น
 ดัด, พระเจ้าจะว่าประการใด. ดัดดัดพระมหาจักรพรรดิราชราช
 เจากดัดชนให้. ดัดดัดพระเจ้าหงส์วัดตรวดา, จะขอพระราเมศว
 ไปเจียงเป็นราชโอรส. ถ้าพระเจ้าเราให้เราแล้วจะยกทพกนไป.
 ดัดดัดพระมหาจักรพรรดิราชราชเจากดัดชนว่า, ขอไว้เกิดจะได้ดัดประ

ยววงศ์. ส้มเด็ดพระเจ้าหงส์ดำคิดว่า, พระมหินทราธิราชผู้น้องนั้น, ก็จะส่งวงศ์ไต่หยู, อันจะเอาไว้อย่างนั้น, ถ้าพระเจ้าพรหมเจ้าวรยศแล้ว, คราวนี้ของจะหมั่นหมองมีความพิโรธกัน, ส้มเด็ดพรหมนุชมนครอำนาจ ประชาวาศตรจะได้ความเดือดร้อน. ส้มเด็ดพระมหาจักรพรรดิราชาธิราช เจ้า, ชดมโกลิบนราชตาม. ส้มเด็ดพระเจ้าหงส์ดำคิดว่า, จะขอพระยา จักร, พระสุนทรสงครามไปด้วยพระราชโอรส. ส้มเด็ดพระมหาจักรพรรดิ ราชาธิราชเจ้าก็ยอมให้แล้วคิดว่า, อาณาประชาราษฎร์หัวเมือง, แดเจ้า ขอบชนทเสมา, ซึ่งกองทัพจับไว้นั้นขอไว้สำหรับพระนครเกิด. ส้มเด็ดพระ เจ้าหงส์ดำก็รับเข้าให้. ส้มเด็ดพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้าก็ตรัสสั่ง ส้มเด็ดพระเจ้าลูกเธอพระราเมศวร, แดพระยาจักร, พระสุนทรสงคราม, กับข้างพลายเชือกดีช้าง, คอยพระคเชนทโรดม, พระบรมไกรสร, พระ รัตนากาส, พระแก้วชงบท, ให้ส้มเด็ดพระเจ้าหงส์ดำ, แดวงศ์เด็ด เจ้าพระราชวงศ์.

ส้มเด็ดพระเจ้าหงส์ดำก็เสด็จไปพลับพลา, ตั้งให้ประกาศแก่นาย ทนายกองว่า, อาณาประชาราษฎร์พระนครส่วยชยานนให้ไปด้อยเสีย จงสิ้น, แดให้ส้มเด็ดพระราเมศวร, พระยาจักร, พระสุนทร สงคราม, เข้าไปรับบุตรภรรยา, ทั้งสามีก็เข้ารับบุตรภรรยา, จึงถวาย บังคมดาพระเจ้าแผ่นดินออกไปตามพระราชกำหนด. ฝ่ายพระเจ้าหงส์ดำ อดมพระราชบริวารดำหริดั่งให้กองทัพหน้าดวงไปก่อนได้เจ็ดวันแล้ว, ก็ ได้ตั้งยกทัพดวงไปทางเมืองกำแพงเพชร, ส้มเด็ดพระมหาธรรมราชาเจ้า, ก็ตามไปดั่งส้มเด็ดพระเจ้าหงส์ดำถึงเมืองกำแพงเพชร, แดก็ กลับมาเมืองพระพิษณุโลก.

ขณะนั้นพระยาตานด้รุดค่าน, ยกทัพเรือมาต้องรอยดำเข้ามาช่วย
ราชการสงคราม, ถึงทอดหยูหน้าวัดกุดบางกระจะ, รุ่งขึ้นยกมาทอดหยู
ประคูนัย, พระยาตานด้รุดค่านได้ทักกลับเป็นกบฏ, ก็ยกเข้าในพระราชวัง.
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาราชเจ้าไม่ทราบ, ได้เสด็จเรือพระที่นั่งด้
ลี้กระตาดหนีไปเกาะมหาพราหม, แด่เดนมัคมนตรทงษ์วงพร้อมกัน
เข้าในพระราชวัง, ได้พัดไล่ชาวตานแตกฉานลงเรือรุดหนีไป. ฝ่ายมุข
มนตรีทงษ์วง, ก็ออกไปเห็นสมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาราชพระเจ้าช้าง
เผือก, ได้เกิดเข้าสู่พระราชนิเวศมหาสถาน.

พุทธศักราช ๑๙๒ ปีจอโทศก, พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตชาวว่า,
พระราชบุตรพระสุริโยไทย, ซึ่งขาดคอช้างแก่กรุงหงสาวดีนั้นจำเริญวัย
ฉันทานแล้ว, พระองค์ก็แต่งทูตานุทูตจำทูลพระราชดำณ, คุณเกรือง
มังกดราชบรรณาการมาถวาย, แด่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาราช
พระเจ้าช้างเผือก. ในถ้กัสนะราชดำณนั้นว่า, ข้าพระองค์ผู้ผ่านพิภพกรุง
ศรีสัตนาคนหุต, ขอถวายอภิชาติทอนทนามายังสมเด็จพระบิตุราชาราช,
ผู้ผ่านพิภพ กรุง เทพ ทวารวดี สร้อยขุขามหาดีลกภพพัตน ราชธานีบุรี
รมย์อุดมพระราชมหาสถานมโหตรอนยัง, เป็นมิ่งมุกด้วยดีด้วยเสด็จ
กุณชรรษาคิดวประเด็คด้รเมือง. ข้าพระองค์ยังไม่เอะอศุราชกัณยาน, ท
จะสืบสรีรียวงศ์ในกรุงศรีสัตนาคนหุตต่อไปมิได้, ข้าพระองค์ขอพระ
ราชทานพระราชธิดา, อันชงพระนามพระเทพกัศัตรี, ไปเป็นบั้นสู่รางคณิกร
กัณยานในมหานครดปราจิณทิศ, เป็นทางราชสันพันธมิตรไมตรีสู่สุวรรณ
พลพเคียวกันชงกตปาวสาน.

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาราชพระเจ้าช้างเผือก, ชายใน

ถัดนั้นพระราชดำณั้ให้ประสูมท้าวพระยามุขมนตรีปรักดำ ๆ ว่า, กรุง
พระมหานครตั้งอยู่ชยากับกรุงหงสาวดี, ก็เป็นอริราชศัตรูจนเวิรคณั้ใน
พระชวงจะรักดำเป็นอันยาก, แด้พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต, ก็เป็น
กรุงกัศัตร์อันใหญ่, ได้มีพระราชดำณั้มอบหมายมาแด้, ควนที่จะ
ชงพระกรุณาประทานให้, จะได้เป็นทางพระราชสัมพันธ์ไมตรี, เกิดอภ
มืราชการงานพระราชสงครามพ่ายหน้า, จะได้เป็นมหากำถั้ยรนาการ.
ดัมเดิดพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชพระเจ้าหงษาวดีเห็นด้วย, ดำหัดให้ตอบ
พระราชดำณั้ชนไปว่า, ชั้ดัมเดิดพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต, มีพระทัย
จะร่วมพระราชโศกเป็นมหาสัมพันธ์ไมตรีน. ดัมเดิดพระมหา
จักรพรรดิพระเจ้าชางเผือก, อนุญาติแด้ให้แต่งมารับเิด.

ฝ่ายทูตานุทูตรับพระราชดำณั้, กราบถวายบังคมลากลับไปยัง
กรุงศรีสัตนาคนหุต, ถวายพระราชดำณั้ทูลประพรีตเหตุทุกประการ.
พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตชางดงนดพระทัยน, ก็แต่งทูตานุทูตกับไพร่
ท้าวช้อย, แด้ท้าวพระยานางเ้านางแก่งมารับ. ขณะเมื่อทูตงมาถึงน,
พอดัมเดิดพระเจ้าสุทโธทนะเทพกษัตรีชงพระประชวรหนัก, ดัมเดิด
พระมหาจักรพรรดิพระเจ้าชางเผือก, มีรฐจะผอนผนด้นไคเตย, จึงชงพระ
ราชจินตนาการว่า, แม้นจะมีราชดำณั้บอกชนไปโดยดั้ใช้, ไหนพระเจ้า
กรุงศรีสัตนาคนหุตจะเห็นจิง, ก็จ้ว่าเราเจรจาเป็นลัอง, จะหม่นหมอง
คดองพระราชไมตรีไป, ได้ออกวาจาแด้จะให้ดั้ยคำมึงควน. พระองค์
ก็ยกพระแก้วฟ้าพระราชธิดา, ให้แทนองค์พระเทพกษัตรี, พระราชทาน
เครื่องราชูปโภคสำหรับอคมให้กรุงกัศัตร์, พร้อมด้วยดัมดัวไร
ทาดัมกมกรท้าวช้อยช้อยไปด้วย. ทูตกราบถวายบังคมลา เ็นลัเดิด

พระแก้วฟ้าราชบุตรขึ้นไปถวาย. ฝ่ายพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตแจ้งว่า,
 พระองค์พระเทพกษัตริย์เดียพระทัยนงครัตวา, เดิมเราจำนงขอพระเทพ
 กษัตริย์, ซึ่งเป็นราชธิดาพระสุริโยไทย, อันเดียพระชนม์แทนพระราชดามี
 กับคอช้าง, เป็นตระกูลวงศ์กษัตริย์อันประเสริฐ, ครั้นแล้วก็แต่งให้
 พระยาแสนพระยานครพระพิพนนคร, เป็นทูตานุทูตให้มาแจ้งพระแก้วฟ้า
 ราชบุตรคนยงกรุงพระนครสุริยอยุธยา, แลมีพระราชดำรัสเกริ่นราชบรร
 นการมาถวายสมเด็จพระมหาจักรพรรดิพระเจ้าช้างเผือกด้วย. ในถ้กณะ
 พระราชดำรัสว่า, เดิมพระองค์ประสาทพระเทพกษัตริย์ให้, กิดลพทนต์
 ทัวไปไนนิคมชนบทขอขันทเดมากรุงศรีสัตนาคนหุตอันแล้ว, บัดนี้
 พระองค์ส่งพระแก้วฟ้าราชบุตร, เปดยินให้แทนนถมาทว่า, พระแก้วฟ้า
 ราชบุตรมั่งวรพลกษัตริย์ได้ภายหลังกว่าพระเทพกษัตริย์รอยเทอาพันทวกิด, ยัง
 ไม่ต่างกิดลพทนต์พระเทพกษัตริย์แต่ใด, ก็เป็นทอโยธยทวชวกิดปาวสาน,
 ข้าพระองค์ขอส่งพระแก้วฟ้าราชธิดาค้น, จงพระราชทานพระเทพกษัตริย์
 แก่ข้าพระองค์, ดุจมีพระราชดำรัสอนุญาตมาแต่ก่อน. สมเด็จพระมหา
 จักรพรรดิพระเจ้าช้างเผือก, แจ้งในถ้กณะพระราชดำรัส, แด่ส่งพระ
 แก้วฟ้าคนมาตงน, กิดระอาพระทัยน, พอพระเทพกษัตริย์หายประชวร
 พระโรค, จึงตบแต่งการทจะส่งพระราชธิดา, แด่เจ้าแก้วอันสาวใช้
 ทาธราชหารอยหยิงหารอย.

ครั้นถึงเดือนห้าศักราช ๑๑๓ ปีกุนครัดก, จึงมีพระราชโองการ
 คำหัดให้พระยาแมนคุมไพร่พันหนึ่งไปส่ง. พระยาแมนกับทูตานุทูต
 ก็เสด็จไปเฝ้าพระเทพกษัตริย์, ขนชงสุริยวาทาณจนยานมาด, ไปโดย
 สดถมวรกิดมอดอ. ฝ่ายพระมหาสมมราชาแจ้งว่า, พระมหาจักรพรรดิพระเจ้า

ข้างเผือก, เจรดังพระเทพกษัตริย์ไปสร้งต้นาคนหุต, ก็ให้มาเร็วถือ
หนังสือไปถวายสมเด็จพระเจ้าหงสาวดีฯ ซามก็แต่งให้พระตะบะเป็นนาย
กอง, พาเล้าค้ำมังกถอกหม้อคุมพลหมื่นหนึ่ง, รุดมาตั้งข่มคอยหยั
ค้ำบนมเริงนอกด่านเพชรบูรณ์, ออกสกัดชาวกรุงสร้งต้นาคนหุตคนแตก
ฉาน, ได้พระเทพกษัตริย์ไปถวายสมเด็จพระเจ้าหงสาวดี. ฝ่ายพระยา
ลาวซึ่งมารบพระเทพกษัตริย์, ก็เอาคตทงปวงไปกราบทูลพระเจ้ากรุงสร้ง
ต้นาคนหุตทุกประการ. พระเจ้ากรุงสร้งต้นาคนหุตก็ทรงพระพิโรธว่า,
ซึ่งพระเจ้าหงสาวดีแต่งรพตมาสกัดรบซึ่งเราพระเทพกษัตริย์ไปทงน, ก็
เพราะเมืองพระพิษณุโลกเป็นต้น, จำจะแก้แค้นให้ถึงขนาด. พระองค์
ก็ให้บำรุงช้างมารพลจะยกไปเอาเมืองพระพิษณุโลก. ฝ่ายสมเด็จพระมหา
จักรพิตพระเจ้าข้างเผือกแจ้งกรวดห้าม. พระเจ้ากรุงสร้งต้นาคนหุตก็
จดโดยพระราชโองการมิได้ยกไป.

แผ่นดินพระมหินทราธิราช

ครั้นถึงกรัษ 914 มีชาวคชาวดักเดือนสิบสอง, สมเด็จพระ
มหาจักรพิตพระเจ้าข้างเผือก, ก็ยกพระเจ้าลูกเธอพระมหินทราธิราช,
สเด็จพระนางพิภพโอรสยี่สิบสองรายรบคดด้วยราชประเพณี, ครอบครอง
แผ่นดินกรุงพระมหานครศรีอยุธยา. สมเด็จพระมหาจักรพิตพระเจ้า
ข้างเผือกก็เสด็จไปหย่วงหงต, ชนนพระชนม์ได้ 59 พรรษา. ส่วน
สมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, เมื่อเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ,
พระชนม์ได้ 25 พรรษาสมเด็จพระมหาจักรพิตพระเจ้าข้างเผือก, เวน
ราชสมบัติแล้วตั้งเดือนสิบสองก็เสด็จไปเมืองฉนวน, ตรกให้ยี่สิบสอง

ธรรมพระธรรมมหาธาตุให้บริบูรณ์, แด่แต่งพระนางซึ่งต้องรอ
 กับข้าพระ, ให้ยู่รักถ้ำพระมหาธาตุ. แด่ก็ส่งเสด็จมายังกรุงพระมหา
 นครศรีอยุธยา. ครั้นนั้นเมืองเหนือทงปองเป็นสัททักแก่พระมหาธรรมราชา
 เจ้า. อนึ่งการแผ่นดินในกรุงพระมหานครศรีอยุธยา, พระมหาธรรมราชา
 บังคับบัญชาลงมาประการใด, ส้มเต๋ดพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน
 ต้องกระทำตามทุกประการ, ก็ขึ้นเคืองพระราชาหทัย, จึงเอาความ
 นกราบทูลสมเด็จพระราชาธิบดี, ส้มเต๋ดพระมหาจักรพรรดิพระเจ้าช้าง
 เผือกน้อยพระทัย. ขณะนั้นพระยารามออกจากทกาแพ่งเพชร, เอา
 มาเป็นพระยาจันทบุรี. ส้มเต๋ดพระมหินทราธิราชก็ตรัสกิจราชการ
 ทงปองด้วยพระยารามเป็นความลับ. แด่ก็ส่งข่าวไปกรุงศรีสัตนา
 คนหุต, ให้ยกมาเอาเมืองพระพิษณุโลก. จึงพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต,
 ก็ให้บำรุงช้างมารพัดส่งพระยกมาเอาเมืองพระพิษณุโลก. พระมหา
 ธรรมราชาตรัสว่าพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตจะยกทัพพามิได้แจ้งในกลก็ส่ง
 ข่าวมาทูลแก่สมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน ๆ ก็ให้พระยาสีราช-
 เทโช, พระยาท่ายนาชนไปช่วย. แด่ตั้งเป็นความลับไปว่า, ถ้าทัพ
 กรุงศรีสัตนาคนหุตล้อมเมืองพิษณุโลกเมื่อใด, ก็ให้กุมเอาพระมหาธม-
 มราชาได้, แล้วราชการแล้วจะเถียงทวนให้ถึงขนาด. พระยาสีราช
 เทโชไปถึงเมืองพระพิษณุโลกมิไ้ความลับ, กลับเอาคดีพระยารามกับ
 ส้มเต๋ดพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, ก็ลการเป็นความลับนั้น, ทูล
 แด่ดงแก่พระมหาธรรมราชาทุกประการ. พระมหาธรรมราชาแจ้งตระหนัก, ก็ให้
 ข้าหลวงเอาข่าวรู้ขึ้นไปทูลแก่พระเจ้าหงสาวดี.

ฝ่ายพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต, ก็ยกช้างมารพัดยลันลงมา

โดยทางเมืองนครทัญ, มายังเมืองพิณโลก, พระมหาจักราชก็ให้
กวาดครัวเมืองนอกทงปวงเข้าเมืองพระพิณโลก, แด่แต่งการที่จะกิน
เมืองไว้ให้พร้อมเด็ด. ฝ่ายพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต, ยกมาถึงเมือง
พระพิณโลก, ในวันเดือนยี่แรมสิบสามค่ำปีฉลูเบญจศก, ก็ตั้งทัพพล
พลายในตำบลโพธิ์เรียงตรงประตูสุวรรณ, โกล่ออกไปประมาณห้าสิบต้น.
ทัพพระยาสุรินทภักดีพาตั้งตำบลเคหาบาย, ทัพพระยามอไฟตั้งตำบลวัด
เขาพราหม, ทัพพระยานครตั้งตำบลสระแก้ว, ทัพพระยามอเหล็กตั้งตำบล
บางดัดแก้ว. ฝ่ายสมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้า กำหนดว่า, ทัพกรุงศรี
สัตนาคนหุตยกมายังเมืองพระพิณโลกแล้ว, พระองค์ก็กรีธาพล ดัด
ขึ้นไปทางซดมารค, ตั้งทัพหลวงตำบลปากน้ำพิง. พระยาราม, และ
พระยาจักรีเป็นกองหน้าขึ้นไปตั้งตำบลจุลตามัน, แด่ทัพเรือจอดแถว
จุลตามัน, ทั้งต้องฟากน้ำตลอดลงไปจนถึงทัพหลวงหน้าปากน้ำพิง. แด่
บอกกันไปว่า, จะยกขึ้นไปช่วยกันเมืองพระพิณโลก. พระมหาจักราช
ตรัสข่าวการหย้แล้ว, ก็ให้ทหารออกมาห้ามว่ามิให้เข้าไป.

ฝ่ายพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตแจ้งว่า, สมเด็จพระมหินทรา
ธิราชยกกองทัพเรือขึ้นมาเหมือนกำหนดก็ดัดพระทัย, ตรัสให้ยกพลเข้า
เมือง, แด่แต่งทหารห่มเสื้อเหลืองล้อมพันหนุนพลเข้าไป. เจ้าหน้า
เชิงเทินก็ดำดပ်ไฟเทียนหิ้วดวงค้องชาวถ่านข้างตายมากนัก. พระเจ้ากรุง
ศรีสัตนาคนหุตเห็นดังนั้น, ก็เสียดยกพลเข้าขวางพระที่นั่งฝั่งหว
ห้วยแทบคูเมือง, ให้เจ้าหน้าทัพทัญตัว, ข้ามคูเข้าไปซดถึงกำแพงเมือง
พระพิณโลก. ผู้รักษากำแพงพุ่งอาวุธลงมาได้ค้อง. จึงพระมหา
จักราชได้เป็นข้างพระที่นั่ง, ตรัสให้ขุนศรีเขพลอาสารอภัยออก

ทดลองฟัน, พลดวักฟ่ายออกไป. พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตก็ถอยไป
 ฝั่งซ้ายหลวง, แดมน้ำให้นายทนายกองตบบงเมือง. ฝ่ายสมเด็จพระ
 พระมหาธรรมราชาดำริการที่จะทำลายทัพเรือ, ก็ตรวให้เอาไม้ไผ่ผูกแพ
 กว้างสิบวา, ยาวยี่สิบวาห้าสิบแพ, แดวเอาเชือกเพลิงได้เค็มบนหลังแพ
 ชนนามนิยงราดรดทั่วไปทงนั้น, แดให้แคงเรือเร็วไว้สองลำสำหรับ
 จะได้จุดเพลิง. ครั้นจัดการเสร็จแคงเรือขึ้นลัดลำเพลาเคื่อนตก, ก็ให้
 ปลด้อยแพติดกันลงไปถึงคั้งเหนือวัดจุตามนี้. เรือเร็วสองลำก็เอาเพลิง
 จุดเชือกไฟบนหลังแพตลอดชนมาทงสองข้าง, เพลิงก็ติดรุ่งโรจน์เป็นอัน
 หนองนเคียว. ทนนานคนเชียวกวตเรือลงไป, กองทัพเรือมทนรุดว,
 เห็นแพไฟได้มเม่นาตงมากก็ตกใจ, ดงเรือทนบางมทนบาง. เขียดยัด
 คับคองกันเป็นโกลาหล. แพไฟก็ไหมเรือตอกันไป, เดี่ยวเรือแตกคนตาย
 เป็นอันมาก, เรือแตกคนกองหน้าทเหตุอหุยน, กรันลงไปยังทพหลวง
 นะปากน้ำพิง.

ฝ่ายพระเจ้าหงส์าวดีแจ้งข่าวว่า, เมืองพระพิษณุโลกเกิดศึก, ก็ใช้
 พระยาภูกาม, พระยาเลื้อหานมาเป็นนายกอง, มาพทพทพทพทพทพ
 รุดมาช่วยกันเมืองพระพิษณุโลก, เห็นข่าวก็ถอมแคว, กตทททททท
 พระยามอเหล็กชงตงในบางดเก. ทพพระยามอเหล็กคานมใดกฟายแยก
 ออกไป. พระยาภูกาม, พระยาเลื้อหานก็ยกพทเข้าเมืองพระพิษณุโลกได้.
 พระยาภูกามพระยาเลื้อหานกับพททททททททททททททท, ก็เข้าไปถววยบงคม
 พระมหาธรรมราชา, พระมหาธรรมราชาให้รางวัลแก่ผู้มาช่วยทงปองเป็น
 อันมาก. ดมได้พระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดินรู้ว่า, พระเจ้าหงส์าวดี
 ให้กองทพมาช่วยเมืองพระพิษณุโลก, เห็นการศึกไม่สมหมาย, แด

เด็กกองทัพลงมายังกรุงพระนครสร้อยบุษยา ฝ่ายพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตเห็นว่า จะเอาเมืองพระพิษณุโลกมิได้ ก็เลิกทัพจากเมืองพระพิษณุโลกคืนไปโดยทางบางมุงดอนชมพู จึงพระยาภูกาม, พระยาเดื่อทานพน แก้มเค็ดพระมหาหมราชว่า, ข้าพเจ้าทั้งสองจะขอออกไปตามทัพพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต, ให้แตกฉานเป็นบำเหน็ดมือ. พระมหาหมราชก็ตรัดห้ามว่า, ดูกให้ยมิได้แตกฉานถ้าไปเอง, อนจะยกตามนั้นหาทำเนียมมิได้. พระยาทั้งสองก็ทูลว่า, พระเจ้าหงสาวดีใช้ข้าพเจ้าทั้งสองมาคราวนี้มีได้รบพุ่งเป็นล้ามาก. ครั้นข้าพเจ้ามียกไปตามใช้, เห็นว่าพระเจ้าหงสาวดีจะเอาไท้. พระมหาหมราชตรัดว่า, ท่านทั้งสองยกมากได้ทำการรบพุ่งมีชัยแล้ว. แลซึ่งว่าพระเจ้าหงสาวดีจะเอาไท้เป็นภาระธุระเรา, ก็ท่านมพจะช่นยกไปให้ไท้เห็นจะเสียทสาตกเป็นมั่นคง. พระยาภูกาม, พระยาเดื่อทานมได้ฟังบนชา, กราบถวายบังคมลาแล้ว, ก็ยกพลออกไปตาม.

ฝ่ายพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตเมื่อดำไปนั้น, บันชาให้พระยาแสนสูรินทคว่างฟ้า, พระยานคร, พระยามอไฟทงสามทพนหุรงหง. ครนถึงตำบลนวาริเดทางนั้นแคบ, พระยาแสนสูรินทคว่างฟ้า, พระยานคร, พระยามอไฟ, แต่งพลทหารชุมใจสองข้างทาง, แลขยับมาตงพลหุ้ห่างทางประมาณ 30 เล่น, แต่งม้าไคคอยยวทพอนตามไป. พระยาภูกาม, พระยาเดื่อทาน, ยกไปถึงตำบลนวาริมทนวา, ทพให้ยดงรบหุ้ในกัน, เห็นแต่มีานนักได้เข้าไป. ทพกรุงศรีสัตนาคนหุตก็ยอพตออกรบปะทะกันจนถึงอาวสุสัน. ฝ่ายทหารชาวดานซางอนชุมใจเห็นไคท, ก็ออกโจมตีชนาม, ทพพระยาภูกาม, ทพพระยาเดื่อทานก็แตกฉาน. ทพดานซางได้

พันพดทั้งดาวดีตายมานาน, นายมาผู้ตายหลายคน. ทพพระยาภูกาม,
พระยาเดื่อหน, เดี่ยวมาแต่เครื่องดำตราดูเป็นอันมาก, ก็พาผู้คนมา
เมืองพระพิษณุโลก. ครั้นเสด็จการตั้งพระยาสวรรค์ราชเดโชมิได้ดังไป, ก็
หยุดด้วยพระมหาธมราช. แต่พระยาทายนานหนึ่งไปยังพระนครสร้อยขยา.
ถึงระวันเดือนแปดปีชานนธ, ส้มเค็ดพระมหาจักรพิศพระเจ้าช้างเผือก
ก็เสด็จออกชงผนวด, ชวราชการก็ออกบวชโดยเสด็จเป็นอันมาก.

ฝ่ายพระมหาธมราชชาวพระทศนครหน้กว่า, พระมหินทราธิราช
เป็นเจ้าแผ่นดินคิดการทงปองด้วยพระยารามยง, พลสัณหาแก่พระเจ้า
ด้านข้างให้ยกมาหาเมืองพระพิษณุโลก. พระองค์กรมหนึ่งดอรับสั่งลง
ไปถึงสมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดินว่า, เมืองพิชัยหาเจ้าเมืองมิได้
จะขอพระยารามขมาเป็นพระยาพิชัย. ส้มเค็ดพระมหินทราธิราชเจ้า
แผ่นดิน, ครั้นตรัดชาบดงนกกเคืองพระทศ. ฝ่ายพระยารามแจ้งดงน,
กลัวพระมหาธมราชจะส่งตัวไปหงส์วดี, ก็ทูลแก่สมเด็จพระมหินทรา
ธิราชเจ้าแผ่นดินว่า, ข้าพเจ้าได้ฟังซึ่งกิจการในเมืองพระพิษณุโลกนั้นว่า,
พระมหาธมราชคิดการทงปองเป็นฝ่ายพระเจ้าหงส์วดี, แต่เขาเมือง
เหนือทงปองไป ชนแก่พระเจ้าหงส์วดีแล้ว, บัดนี้จะย้ายเอาท้าวพระยาผู้
ใหญ่ในพระนครไปยังหงส์วดีแล้ว. แดงพระมหาธมราชบังคบบสนชา
พระองค์ลงมาเป็นสัทธิชดงนข้าพเจ้าเห็นสมควร. ถ้าเสด็จหงส์วดีมาถึง
พระนครก็, ข้าพเจ้าขอประณตบแต่งการบ้องนพระนครไว้ให้ได้. ส้มเค็ด
พระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดินเห็นชอบด้วยกับบสนชาโดยพระยาราม. ส้มเค็ด
พระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, แดงพระยารามก็เอาขุนบดคชชงคทง
ปองน, กราบทูลแก่พระมหาจักรพิศพระเจ้าช้างเผือก, แดงอนเรน

พระองค์ให้ซึ่งตามนาคออกครองราชสมบัติ พระเจ้าช้างเผือกก็ได้รับ.
จึงพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, แต่พระยารามก็ทูลจึงวอนเป็นหลาย
ครั้งว่า, บัดนี้ภยจะมาถึงอาณาประชาราษฎร์ทั้งปวงแล้ว, ขอซึ่งพระ
กรุณาตั้งแต่มารครองราชสมบัติ, ดำรงประชาราษฎร์ทั้งหลายไว้ให้รอด
เกิด. พระเจ้าช้างเผือกก็ตรัสกับชาตามลัมเด็จพระโอรสธิดาธิราชกราบทูล
นั้น. จึงตั้งแต่มานาคในเรือนดีแรมดับดำนาค.

แผ่นดินพระมหากษัตริย์ราชาธิราชครั้งที่สอง

สุตถิราช 916 ปีชานฉก, ฝ่ายพระเจ้าหงส์ดำดีแจ้งความว่า
พระยาพุกาม, พระยาเดื่อหนิงให้มาช่วยกันเมืองพระพิษณุโลก, กลับ
เสียทัพแก่ชาวด่านข้างกรุงพระโกธิ, แต่ให้มาไซ้มาหาพระยาพุกาม,
พระยาเดื่อหนิง ๆ ก่อพระราชาณาพระเจ้าหงส์ดำดี, ก็ทูลจึงวอนพระ
มหารัชมารชา, เสด็จตั้งขึ้นไปช่วยขอโทษ. พระมหารัชมารชาก็ซึ่งพระ
กรุณาแก่พระยาพุกามพระยาเดื่อหนิง, จึงพาพระนเรศวรราชบุตรตั้งเค็ดขึ้น
ไปถึงเมืองหงส์ดำดี, ทูลขอโทษพระยาพุกาม, พระยาเดื่อหนิงแก่พระเจ้า
หงส์ดำดี ๆ ตรัสว่า, มันทั้งสองนี้โทษถึงตายหย้แล้ว, แต่พระเจ้า
เราได้ขึ้นมาขอแล้วเรายกโทษให้. พระมหารัชมารชาก็ได้มนต์รักโคไว้
ในพระเจ้าหงส์ดำดีเป็นอันมาก. ขณะเมื่อพระมหารัชมารชาตั้งเค็ดไปกรุง
หงส์ดำดีนั้น, ชาวแฉ่งลงไปถึงกรุงพระนครสุโขทัย. ล้มเค็ดพระ
มหินทราธิราชก็กราบทูลแก่สมเด็จพระราชบิดาว่า, พระมหารัชมารชาน
มิได้ความก็ยกค้อพระองค์แล้ว. ไปฝ่ายฝากไมตรีแก่พระเจ้าหงส์ดำดี
ท้ายเดียว, จำจะยกทัพรบขึ้นไปเสด็จเค็ดพระเจ้าพันาง, กับราชันต์คาง

มาไฉนพระนครสร้อยขยา, ถึงมาทว่าพระมหามหาราชจะคิดประการใด
ก็จะเป็นทองขาดยหยอนพระมหามหาราชเห็นจะไม่พินยอมพระทก. ดม
เค็ดพระราชาบิดาเห็นด้วย, จึงตรวให้พระยารามหยุจตเจงรเกล้าพระนคร
ดมเค็ดพระเจ้าหยุทวกับพระมหินทราโอรสธราช, ก็กราพดลเค็ดโดย
ชดमारकเมืองพระพิณโลก, ก็รบดมเค็ดพระวิสุทธิกษัตริ, กับเอกา-
ทลธอนเป็นพระพาคไยราช, แดครวอพยพหาดวงเดิมชงชนมาแต่
กอนน. แดวดมเค็ดพระพุทเจ้าหยุทว, กับพระมหินทราชราช, ก็ดเค็ด
ดวมาจากเมืองพระพิณโลก, ไปประทับยงเมืองนครสวรรค์. จึงดม
เค็ดพระมหินทราชราชกราบทนดมเค็ดพระราชาบิดา, เมืองกาแพงเพชร
เป็นทางล็กกำลัง, จขอทำดาบเมืองกาแพงเพชร กวาดเทเอาครว
อพยพลงไปไฉนกรุงพระมหานครสร้อยขยา, ถึงล็กมมากจะได้หยอน
กำลังดง. ดมเค็ดพระเจ้าหยุทวครดเห็นด้วย, ทพหดวงกตงหยณะ
เมืองนครสวรรค์. ดมเค็ดพระมหินทราชราชยกทพชนไปเมืองกาแพง-
เพชร, ทพหดวงกตงกายแทบคูเมือง.

ฝ่ายขุนอินทเสนา, แดขุนนางคางใจราหดวงซึ่งดงไปแด่พระ
พิณโลกน, แดฐาอกรวดจตรพดแตงกนเมืองกาแพงเพชรเป็น
ดามารคนกองทพเขาตงแทบคูเมือง, ก็แตงพดททานออกหิกคายพระยา
ดรรๆ กพายแก่ชาวเมืองกาแพงเพชร, จึงพระยาลักแตงการทจะปดน
เมืองกาแพงเพชร, ก็จชชาวฮาลาในหมวดพนครไชยพนทง, แดงการ
ดพกยกเขาปดนเมืองในเพดากตางคน. เมอแรกยกเขาไปน, ชาวใน
เมืองดงบหยุณะให้เขาไปถึงเชิงกาแพงแดว, ก็วางปั่นไฟแดพุงสาตราวช
มาตงชาวฮาลาๆ กพายออกมา, แดยกเขาปดนเมืองตงดามวณ, รพด

ตายมากเห็นจะเข้เมืองมิได้. ส้มเค็ดพระมหินทราธิราชเจ้า, ก่เด็กทพ
 หดวงคนลงมายังเมืองนครสวรรค์. ส้มเค็ดพระมหากษัตริย์พระเจ้าช้าง
 เผือก, แด่ส้มเค็ดพระมหินทราธิราช, ก่เค็ดลงมายังพระนครด้วยชญา,
 ส่วนพระยารามหยู่แต่งการซึ่งจะกันพระนคร. แด่ในหน้าทกาแพรวรอบ
 พระนครนั้น, ให้แต่งบ้อมเพชรแด่หอพระระโกดกันเด่นหนึ่ง, วางขึ้น
 ใหญ่ไว้ระระแต่เดียว. บันบาเริ่มจำรงมนทกระระโกดกันแต่ห้าวา. อนึ่ง
 ก่าแพะพระนครนั้นตั้งโดยชบวนเก่า, แด่ยังไปรอดคงในรึมน่า. พระยา
 รามก่ให้ตั้งค่ายรายไปตามรึมน่าชนหนึ่ง. แด่ไว้บันจำรงมนทก่าหรับ
 ค่ายนั้นมากมาย. แด่ให้ตั้งหอโพนในกลางน้ำ. โกลรึมนึงออกไปห้าวา
 รอบพระนคร, มิให้เข้าด้กมาตรมพระนครได้.

ฝ่ายข้าหลวงในเมืองพระพลันโลก, ครั้นส้มเค็ดพระมหากษัตริย์
 พระเจ้าช้างเผือก, แด่ส้มเค็ดพระมหินทราธิราชนำพระอัฐกษัตริย์, แด่
 เอกาทศรถกับครอบครัวอพยพพาหดวงเค็ดลงไปแด่, กชนมำรับไปยัง
 กรุงหงสาวดีกราบทนแก่พระมหาธรรมราชาเจ้าทุกประการ. พระมหาธรรมา
 ธิราชได้แจ้งดงนนักตักพระทัย จึงเขาไปเฝ้าพระเจ้าหงสาวดี. เขาเหตุซึ่งพระ
 ยารามกับส้มเค็ดพระมหินทราธิราช, คัดการกันแต่ต้นจนมาหักหาญับ
 พระอัฐกษัตริย์, ดงไปกรุงพระมหานครด้วยชยานัน, ทนแก่พระเจ้า
 หงสาวดีทุกประการ. พระเจ้าหงสาวดีแจ้งเหตุดงนนักเคองพระราชนคร
 จึงตรัดแก่พระมหาธรรมราชาว่า, ซึ่งกรุงพระมหานครด้วยชญาด้วยเจ้า
 หนุ่จ, กถบเป็นปรปักษ์ชาติแก่พระเจ้านองเรานั้น จะละไว้มิได้, พระ
 เจ้านองเรารุ่งดงไปจัดแจงกองทัพเค็ดเมืองเหนือ, แด่เบี่ยงอาหารไว้
 ให้ทัพ. เค็ดอนสืบดงเราจะยกดงไป. พระมหาธรรมราชารับมันชาพระ

เจ้าทรงดำวด, แดงกถาขบงคตมาขงเมองพระพิณโดก, จดแจ้ง
ดเบงอาหารขางมา รพตทงเจดเมองเหนือไว. น่ายพระเจ้าทรงดำวดให้
บารงขางมา รพตดพ.

[illegible]

เป็นนายกกองถอยพลดาวเชียงใหม่ทงปวง มาด้วยพระเจ้าหงสาวดีเป็น
 ทพหนึ่ง. แด่กำหนดพดนมบนชรอยหม่น ส้มเค็ดพระมหาธรรมา-
 ชิริราชเจ้าเป็นนายกกอง, ถอยพลเมืองเหนือทงเจดหัวเมือง, มาด้วย
 พระเจ้าหงสาวดีเป็นทพหนึ่ง. ครั้นได้ฤกษ์วารเรกสถิตพระเจ้าหงสาวดี ก็
 กรัชาพยุหะโยธาทพทงปวงตมมายังพระนครด้วยยथा. พระเจ้าข้างเผือก
 แด่พระมหินทราธิราชเจ้าขาว, ก็ให้ ขยับพลเมืองนอกทงปวงเข้าพระนคร,
 แด่ได้แต่ในแขวงจังหวัด, ซึ่งหยุไถ่พระนครทงดีแขวงนั้นประมาณ
 ส่วน, แด่ซึ่งมิได้เข้านนอกหยุป่าเป็นอันมาก. อนึ่งพลเมืองเล็กน้อย
 ทงปวงมิได้เข้าพระนคร, แด่ออกหยุป่ามาก ได้แต่ตัวเจ้าเมืองแด่
 พดสำหรับเจ้าเมืองนั้นเข้ามาพระนคร. ส้มเค็ดพระเจ้าหยุทงให้พระยา-
 รามตรวดจัดพลธรรพายุชนประจำหนาทกาแพงรอบพระนคร, แด่ค่าย
 ทงปวงก็มั่นคงนัก. แด่วกแต่งกองแสนไว้ทงสี่ด้านรอบพระนครด้านละ
 ห้ากอง. ส่วนพระยารามนคตงกองทัพในทงสี่นามทงดงเป็นกองกต่าง,
 จะได้ยกไปช่วยทงสี่ด้าน. อนึ่งหนาทใดเป็นหนาทกวดขัน, พระเจ้าหยุทง
 ก็ไว้พระกตาไหม. แด่พระพดเทพเมืองชยนาท, เมืองสุพรรณบุรี, เมือง
 ดพบุรี, เมืองอินทบุรี, เมืองเพชรบุรี, เมืองราชบุรี, เมืองนครนายก,
 เมืองสุพรรณบุรี, เมืองพรหมบุรี, เมืองสุพรรณบุรี, เมืองนครชัยบุรี, เมือง
 ชนบุรี, เมืองมริค, ทงนหยุประจำหนาทแต่หมุ่หอรัตนชัยลงไปจนเกาะ
 แก้ว, ซึ่งมีแต่คุหาแม่น้ำกนมได้. แด่หนาทสี่ด้านใช้แต่ในไก่ไป
 ถึงประจัญ, พระยาพระคลังเป็นนายกกองไทย. แต่ประจัญไปถึงวังชัย,
 พระอินทรานครบาทเป็นนายกกองไทย. แต่มุ่มวังชัยไปถึงประจัญ,
 พระท้ายน้ำเป็นนายกกองไทย. แต่มุ่มลาดทงดงมาพระราชวัง, แต่พระ

ราชวงศ์ไปรษณีย์, พระยาธรรมการุณเป็นนายกองใหญ่, ถิ่นพดทหานใน
ทุ่งปวงรกรดำหนาท.

ฝ่ายพระเจ้าหงส์ผดุงกทพมาตงกรุงพระนครลือชยา, ครนนะ
วนพุดเคื่อนยายชนคาคาหนง, ตงทพมนนะตาบนลุมพด. จังพระยารามก
ให้เอาพนนารายนึ่งทานยาวล้ามวาลอก, กระตุ้นสืบส่งนวดตากไปตงใน
ช่องมมุลพล์วรค, ให้จังกายิงเอาคางทพพระเจ้าหงส์ผดุง, ตองช้างม้า
รพตตายมาก. แดกระตุ้นนไปตงไกลพลับพลาพระเจ้าหงส์ผดุง, พระ
เจ้าหงส์ผดุงให้เอากระตุ้นชนลุ่มพด, แดกวัดเค็ดเคิกคองทพมาตงนะ
มหาพราม. พอทพบกทพเรอถงพรอม, จังพระเจ้าหงส์ผดุง, กัศรต
กำหนดให้ทพทงปองเขาดอมพระนคร. ในชื่อนาทิสุมรพาใช้, ทพ
พระมหาอุปราช, พระมหาธมราช, ทพพระเจ้าอังวะ. ไปช้างทกดิน
ทพพระยาตะระ, แดเจ้าฟ้าไทยใหญ่. แดพระยาแสนหอดวงชาวเชียงใหม่
ไปช้างประจิมทิสทพพระยาพลิม, แดทพพระยาตองอู, ทพพระยาภัย
คามนี้. พระยาเดา, พระยาพะตะระ. พระยาพะตะเบิดคตทิสคุด. ฝ่าย
ทพทดวงกยกมาตงนะวตมะเหียงคน. แดทพอนตอมพระนครทงติดานน
เมอแรกยกเขาดอนน, ตงไกลรมนำออกไปประมาณล้ามตืบเส้น.
แดเอาไม้คางทำค้ายพูนคินกันบนไทย, กว่าจจะตงมนคตงได้. ชาว
พระนครวางบนไทยออกไป, ตองพลพระเจ้าหงส์ผดุงตายมากน. ครน
ตงค้ายมนกันบนไทยได้แล้ว, ประมาณล้ามตืบวัน, กัยกเขามาตงค้าย
อีกชนหนง, ท้างค้ายเคิมตืบเส้น, ยังประมาณยตืบเส้นจจะถงรมนำ.
ชาวพระนครแตงพลอาล้าออกทดวงพัน, แด้ววางบนไทยออกไปตอง
พลพระเจ้าหงส์ผดุง, เมอตงคายนนตายมากน. แदनายทพนายคอง

เห็นจะคงคายในกตางวณได้, ให้ตอบเขาตงกลางคน, ชำนาญคง
 คายชนนมนตงได้. แด่พระเจ้าหงส์วดีให้ยกเขาคายออกชนหนึ่ง
 เต่า, ให้ถวมนาคูเมือง. แด่คายชนตงยากนัก, ด้วยชาวพระนคร
 วางบ้นให้แต่เป็นจินดาจ่างคมทนถกถนคเต็มแม่น้ำ. พตทงปวง
 ตองบ้นไฟคายมากนัก, จึงพระเจ้าหงส์วดีให้ชุดอุโมงค์, ให้พตทงปวง
 เดินเข้ามาเป็นหลายแห่งหลายสาย, ครนถวมนาคูจะตงคายชน,
 ก็ชุดเป็นอุโมงค์เล่นหากันโดยหน้าคาย. แด่ตองคายชนในกตางคน,
 แด่หามพตทงปวงให้ส่งบ้นให้มิดาว ฝ่ายในพระนครว่าชาวหงส์วดี
 ชุดอุโมงค์เดิน, ก็เขาน้ำให้ยังออกไปไม่ได้ตองขาด, ก็จัดกองอาดำ
 ออกไปทอดวงพัน, ได้หัวเขามาถวญหลายครั้ง, แด่ชาวหงส์วดีตง
 คายชนนเป็นเดือนเสด็จตงได้. แด่พระเจ้าหงส์วดียกมาให้ตงคาย
 ตอมเป็นด้ามกรง, ประมาณสองเดือนจึงเขาดอมได้ถวมนาคูเมือง.
 ฝ่ายสมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้า, จึงตรัดแก้พระยารามให้
 ดูกองการไปถวมนาคูเมือง, ขอกองทัพมาช่วย. พระยารามก็แต่ง
 ดูกองการโดยพระราชาบริวารได้แฉ้ว, จึงแต่งให้ขุนราชเด่น, ขุน
 มหาดยกับไพร่หาดี, ถอนไปถวมนาคูเมือง เมื่อดูกองการมา
 ตอมพระนคร, แด่ตงคายได้ด้ามกรง, พระเจ้าหงส์วดีได้ตงคาย
 นครมิได้ขาดแต่แต่งขุนหมื่นทหานอาดำ, ยกออกไปถวมนาคูเมือง
 ทงถวมน, เป็นหลายหมื่นหลายกอง. ได้รับชาวเมืองหงส์วดี, ซึ่งมา
 ตงคายชนทุกวัน. แด่ได้คำพตชาวหงส์วดีตาย, ได้หัวเขามาถวญ
 ก็มาก. ฝ่ายชาวหงส์วดีแมนตมตายเท่าใด, พตทงปวงก็มิได้แตกฉาน,
 ยกหนุนกันเขามากหนา, บ้องกันให้ตงคาย. ครนตงคายมนตอมตง